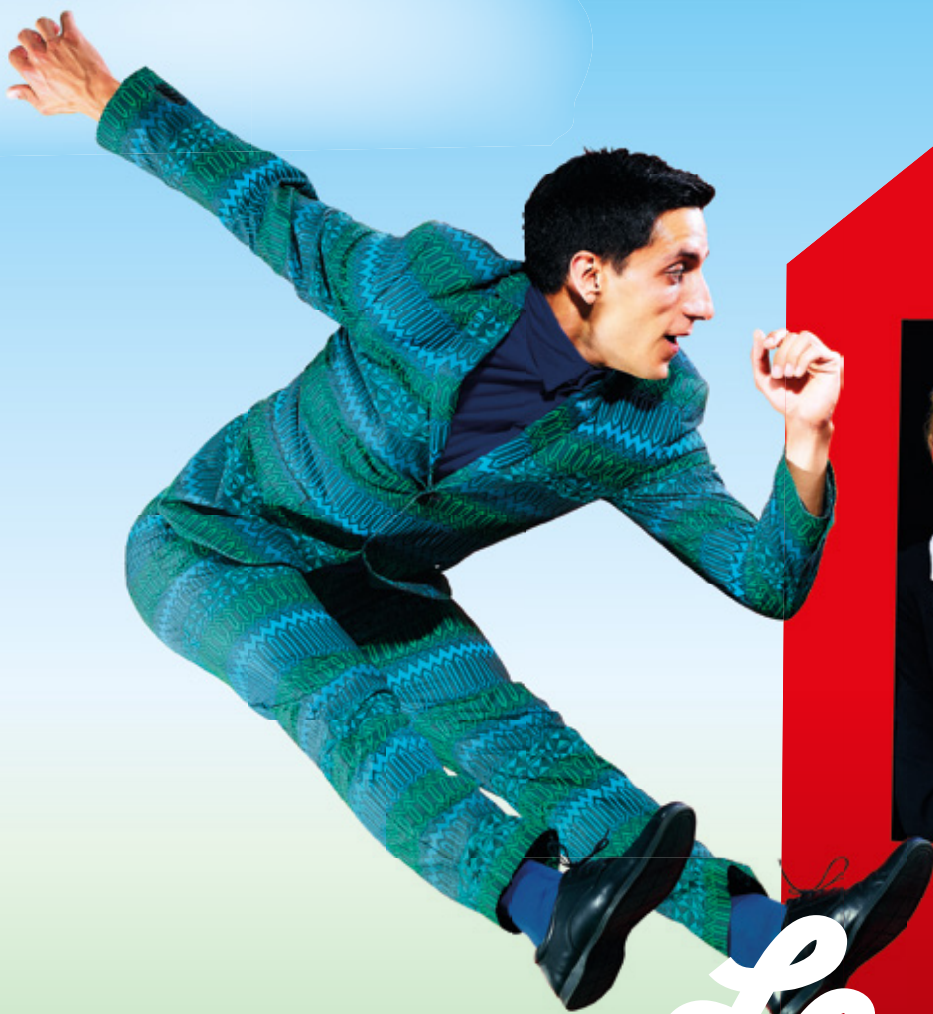

BESTUURS VERSLAG 2019

L

HET LAAGLAND

THEATER WAAR JE VAN GROEIT

INHOUDSOPGAVE

	Voorwoord	4
1	Bestuur & De Codes	5
2	Toelichting exploitatieresultaat & financiële positie	10
3	Publieksbereik: regionale spreiding & internationaal	17
4	Kwalitatieve beschrijving van onze activiteiten	23
5	Talentontwikkeling & nieuwe makers	32
6	Verslag Raad van Toezicht	37

VOOR WOORD

Corona-tijden overschaduwden deze terugblik op 2019. Hoewel het bestuursverslag normaliter niet de plaats is om vooruit te kijken, kan de huidige theaterstop en de impact daarvan op onze bedrijfsvoering niet onvermeld blijven. De culturele sector ligt sinds 13 maart 2020 noodgedwongen stil. Acteurs van Kanonnenvoer en App je even voor mij? zitten sindsdien thuis, repetitiebijeenkomsten van de jonge spelers van Jong Laagland en TLNT zijn stilgelegd, educatieve projecten op school opgeschort. De première van WOOSH! op het festival Twee Turven Hoog in april is uitgesteld tot oktober. Onze locatievoorstelling Cinema Royal is verplaatst naar de festivaleditie Cultura Nova 2021.

Dat we als cultuur niet als enige sector in quarantaine zitten, voelt als een schrale troost en toont vooral aan hoe groot de maatschappelijke impact van dit virus is. Het Laagland is volop online actief en maakt alternatieve plannen vanuit onze wens om zichtbaar en betekenisvol te blijven. Zo ontdekken we nieuwe theatrale vormen die we graag meenemen naar de nabije toekomst. Maar natuurlijk willen we vanaf september heel graag weer 'gewoon' op tournee en in de klas spelen. Of dat echt weer zal kunnen en onder welke omstandigheden, dat is een groot vraagteken. Hoe gaan we om met de anderhalve-meter-samenleving en met theater op die afstand? Er zijn absoluut thea-

trale projecten te bedenken die juist op een interessante manier met deze beperking spelen, maar die zien we dan toch het liefst als tijdelijke overbrugging. Welke theaters gaan vanaf 1 juni weer open en wat kunnen ze laten zien voor maximaal 30 mensen? Gaat het theaterseizoen 2020/2021 in september écht van start? Op 1,5 meter afstand en met wellicht nieuwe tijdelijke sluitingsperiodes als het virus weer de kop opsteekt en er nog geen vaccin is? Deze zorgen deelt Het Laagland met alle partijen in de culturele sector en vooralsnog hebben we met elkaar vooral vragen en geen antwoorden.

De huidige situatie is zelfs te weerbarstig om nu scenario's te schetsen. Wat wél vaststaat, is dat de impact van deze corona-crisis lang zal nawerken. Langer dan tot de fase waarin groepsimmunititeit is bereikt of een vaccin is ontdekt. Het uitstel voor het indienen van de jaarstukken 2019 naar 31 mei 2020 gaf aanvankelijk de broodnodige lucht om ons als directie te verhouden tot de anti-coronamaatregelen. Maar het is helaas niet zo dat we vandaag de dag een beter zicht op de toekomst hebben dan bij de start van de lockdown-maatregelen.

Wat echter recht overeind blijft, is dat 2019 voor Het Laagland opnieuw een uitstekend jaar is geweest. Daar concentreren we ons in dit bestuursverslag dan ook op, met uitzondering van de paragraaf over continuïteit.

Sittard-Geleen, 30 mei 2020

Inez Derksen
artistiek directeur

Simone Mager
algemeen directeur

1

**BESTUUR
&
DE CODES**

Het bestuur van Het Laagland wordt gevormd door een tweehoofdige directie, sinds 2016 bestaande uit algemeen directeur Simone Mager en artistiek directeur Inez Derksen. Stichting Het Laagland kent sinds haar oprichting in 2001 een raad van toezichtmodel. De taken en verantwoordelijkheden tussen beide directieleden onderling en in verhouding tot de Raad van Toezicht zijn vastgelegd in het directiestatuut.

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V	GEBORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM	(NEVEN) FUNCTIES
Derksen	I.M.	v	1967	bestuurder/ directielid	13-07-2000	onbepaald	<u>artistiek directeur</u>
Mager	S.C.A.	v	1968	bestuurder/ directielid	01-09-2015	onbepaald	<u>algemeen directeur</u> lid bestuur Podium BLOOS lid raad van toezicht VIA ZUID

GOVERNANCE CODE CULTUUR

Het bestuur heeft de verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de Code Cultural Governance. In 2019 is de nieuwe Code doorgenomen op wijzigingen ten opzichte van de vorige editie van de Code. De nieuwe code heeft niet geleid tot het aanpassen van het directiestatuut of het Raad van Toezicht-reglement, beide documenten zijn adequaat als het gaat om afbakening van taken en verantwoordelijkheden. De grootste aanpassing gezien de nieuwe Code is per 2020 dat niet alleen eventuele afwijkingen ten opzichte van de Code moeten worden toegelicht in het bestuursverslag, maar dat er een toelichting wordt verwacht op de toepassing van de gehele code. Deze vraag om meer transparantie heeft het bestuur ter harte genomen en vandaar dat dit onderwerp in dit bestuurs-

verslag 2019 meer aandacht krijgt. Ook is het bestuur door de toetsing van de nieuwe code bewuster van de noodzaak van een zelfkritische houding; uiteraard moet alles op papier goed geregeld zijn maar governance komt pas echt tot zijn recht in de naleving van deze regels in de praktijk.

Stichting Het Laagland heeft een maatschappelijke doelstelling om culturele waarde te creëren door middel van theaterproducties met name gericht op jeugd en jongeren, zoals ook vermeld staat in onze statuten. Het bestuur is er zich van bewust dat deze doelstelling grotendeels met de inzet van gemeenschapsgeld wordt gerealiseerd, wat de noodzaak onderstreept om verantwoord om te gaan met mensen en middelen. Zowel bestuur als Raad van Toezicht ervaren de huidige toepassing van de code als adequaat en passend bij de aard en omvang van onze organisatie.

CODE DIVERSITEIT & INCLUSIE

Het Laagland wil aansluiten bij maatschappelijke ontwikkelingen. Opererend vanuit Zuid-Limburg is onze dagelijkse werkpraktijk als het gaat om onze omgeving en ons publiek minder cultureel divers; het aantal inwoners met een bi-culturele achtergrond is in Limburg veel lager dan in de grote steden in de Randstad. Maar we staan ook in Amsterdam en Rotterdam op het podium en schoolklassen in Heerlen of Kerkrade zijn afhankelijk van hun vestiging in de wijk meer gemixt dan dat je op basis van gemiddelden zou veronderstellen. En diversiteit is zoveel meer dan oorspronkelijke herkomst alleen. De nieuwe Code Diversiteit & Inclusie heeft ons geholpen om de thema's diversiteit en inclusie als directie intern beter op de kaart te zetten en zowel met de Raad van Toezicht als met het team te bespreken. Hierdoor is een meer gemeenschappelijke taal ontstaan, hebben we ontdekt welke termen wel en welke niet passend zijn (wél: bi-cultureel, niet: allochtoon en niet-Westers) en hebben we ook hernieuwd ontdekt dat inclusie bij uitstek bij Het Laagland past – want het waarderen van ieders eigenheid is een belangrijke kernwaarde van ons gezelschap – maar dat we deze inclusie actiever kunnen uitdragen naar ons publiek. Dat kan onder meer door de keuze van de modellen voor onze publiciteitsmiddelen en uiteraard ook zeker middels de casting van voorstellingen. Voor haar nieuwe familievoorstelling *Pippi Powerrrr* (première 2021) is Inez Derksen dan ook bewust op zoek gegaan naar actrices met een bi-culturele achtergrond en deze zijn na een zorgvuldige zoektocht ook gevonden. Daarbij is ook buiten de gebaande paden gezocht en is

de klik tussen regisseur en actrices uiteraard voorop blijven staan in combinatie met het pallet aan vaardigheden waar deze specifieke voorstelling om vraagt. Deze gesprekken verliepen heel divers, culturele achtergrond bleek soms direct het thema en in andere kennismakingsgesprekken is die term niet eens gevallen. Een van de gecastte actrices is zowel Limburgs als bi-cultureel, zodat twee van onze aandachtspunten qua casting samenkomen. Het Laagland gaat voor alle verdere tourneeproducties vanaf 2020/2021 uit van tenminste een derde cast met een bi-culturele achtergrond. Gezien het geringe verloop van het vaste Laagland-team en de afspiegeling van de omgeving dit team vormt, verwachten we niet dat diversiteit hier op korte termijn verder toe zal nemen. Uiteraard is dit wel het uitgangspunt bij nieuwe vacatures en kan ook hier breder dan voorheen worden gezocht. Als het lukt om de vacature van huistechnicus in te vullen met een vrouw, dan worden we daar gezien het feit dat vrouwelijke technici landelijk gezien nog steeds zwaar in de minderheid zijn tóch blij van, ondanks het feit dat het vaste Laagland-team voor het overgrote deel uit vrouwen bestaat.

Inhoudelijk betekent inclusie voor ons het doorzetten van de lijn om met onze tourneevoorstellingen een breder publiek aan te spreken zonder dat daar inhoudelijke aanpassingen voor nodig zijn, en daarnaast met speciale projecten in te zetten op actuele thema's zoals gender of sociale achterstelling en door deze kleinschalige voorstellingen te spelen op andere locaties dan het theaterpodium, een nieuw en meer divers publiek op te zoeken in de eigen woonomgeving. Deze laatste lijn heet in ons plan voor 2021-2024 *Laagland Mobiel*.

CODE FAIR PRACTICE EN GOED WERKGEVERSCHAP

Het Laagland hanteert als BIS-gezelschap de CAO Theater & Dans en gebruikt de salaristabel van deze cao ook voor de berekening van passende dagbedragen voor de inhuur van ZZP-ers. Acteurs komen zo veel mogelijk in loondienst, heel soms zijn er op verzoek van betrokken acteurs uitzonderingen voor bijvoorbeeld een korte buitenlandse speelreeks en ook spelende makers werken vaker op basis van ZZP-contracten.

Voor regisseurs en makers kennen we interne regels voor de honorering van voorbereidingstijd van regies en nazorgdagen op het moment dat een voorstelling op tournee is. Honoraria voor ontwerpers worden gebaseerd op aard en omvang en eerdere opdrachten en ook extern getoetst bij collega-gezelschappen.

De vaste formatie is in 2019 ten opzichte van vorig jaar met 7,07 fte iets toegenomen (2018: 6,43 fte). Het aantal personeelsleden met een tijdelijk contract is gedaald van 7,02 naar 6,01 fte. De totale omvang van het team met een dienstverband komt in 2019 uit op 13,08 fte (13,45 in 2018). De omvang van inhuur van ZZP-ers bedroeg in 2019 260K tegenover 288K in 2018. Het werken met tijdelijke contracten en inhuur van personeel zorgt enerzijds voor de benodigde flexibiliteit en vermindert het bedrijfsrisico, anderzijds is vaste verbondenheid aan Het Laagland zowel voor de continuïteit van onze bedrijfsvoering als vanuit het oogpunt van arbeidszekerheid voor medewerkers van belang. Met uitzondering van de directie heeft het team zijn verlofdagen in 2019 volledig kunnen opnemen. Voor de directie bleek dit

in combinatie met de voorbereiding van het nieuwe kunstenplan geen optie, hiervoor is een reservering van in totaal 10K aan verlofdagen opgenomen. De functie van huistechnicus wordt binnen de vaste formatie van ons gezelschap gemist en zal in 2021 worden opengesteld als vacature. Om onze gewenste maatschappelijke werking met het oog op 2021/2024 uit te kunnen bouwen, is het voornemen om medio 2020 de nieuwe functie van matchmaker sociaal domein in te stellen.¹

VERANTWOORDING TOPBELONINGEN/WNT

In het kader van het beleid van de landelijke en provinciale overheid om topbeloningen te normeren en te maximeren en de daaruit voortvloeiende beleidsregels, kunnen wij melden dat de stichting twee topfunctionarissen telt die qua beloning binnen de gestelde norm blijven:

Mevrouw S.C.A. Mager, algemeen directeur, was geheel 2019 fulltime in dienst van Het Laagland. Het bruto loon inclusief vakantietoeslag bedroeg in 2019 €72.948 (2018: €72.696)

Mevrouw I.M. Derksen, artistiek directeur, was geheel 2019 fulltime in dienst van Het Laagland. Het bruto loon inclusief vakantietoeslag bedroeg in 2019 €67.376 (2018: €64.623)

Er zijn geen belastbare vaste en variabele onkostenvergoedingen en geen beloningen betaalbaar op termijn anders dan opgebouwd pensioen.

De leden van de Raad van Toezicht verrichtten hun werkzaamheden onbezoldigd.

ANBI STATUS

Het Laagland is een Algemeen Nut Beogende Instelling en heeft de bijbehorende culturele ANBI-status. Stichting Het Laagland publiceert haar jaarplannen, bestuursverslag en jaarrekening conform deze status op haar website. De jaarstukken 2019 worden vóór 1 juli aanstaande onverkort op www.hetlaagland.nl/over-ons/plannen-en-jaarverslagen gepubliceerd.

2

**TOELICHTING
EXPLOITATIE-
RESULTAAT**

&

**FINANCIËLE
POSITIE**

Het Laagland wordt in de periode 2017-2020 structureel gefinancierd door zowel het Ministerie van OCW als onderdeel van de culturele basisinfrastructuur 2017-2020 als door de Provincie Limburg als Cultuurplaninstelling 2017-2020. Met de gemeente Sittard-Geleen, onze thuisbasis, bestaat geen structurele subsidierelatie.

RESULTAAT EN RESERVEVORMING

Stichting Het Laagland kent over 2019 een positief exploitatieresultaat van €77.297, waar in de begroting 2019 was uitgegaan van een negatief resultaat van €33.998. De belangrijkste reden voor dit verschil is het niet doorgaan van de voorstelling *Het Meisje met de Zwavelstokjes*, bedoeld als regionale kerstvoorstelling voor de grote zaal in serie-bespeling en in samenwerking met de Zuid-Limburgse theaters (Het Vrijthof, De Domijnen en PLT). Dit voorstellingsplan is in overleg met deze theaters aanvankelijk uitgesteld tot 2021 en vervolgens volledig geannuleerd omdat de financiële risico's ervan gezamenlijk toch als te groot werden ervaren. De projectbegroting van *Het Meisje met de Zwavelstokjes* ging uit van een tekort aan Laagland-zijde van 80K. Voorts zijn er twee balansposten vrijgevallen die waren opgebouwd door het niet toerekenen van interne salaris- en organisatiekosten aan twee extern gefinancierde projecten: TLNT en *Buren & Bagage*. Het gaat hier respectievelijk om 19K en 13K. Voor de goede orde: deze meerjarige projecten zijn conform afspraken uitgevoerd, *Buren & Bagage* is in 2019 volledig afgerond en TLNT krijgt halverwege 2020 zijn afronding.²

De richtlijnen aangaande reservevorming zijn zowel vanuit OCW als vanuit de Provincie Limburg in november 2019 aangepast, wat betekent dat het eerder gevormde bestemmingsfonds OCW 2013-2016, het bestemmingsfonds OCW alsmede de egaliseringsreserve Provincie Limburg zijn komen te vervallen. Het exploitatieresultaat 2019 is zodoende rechtstreeks toegevoegd aan de algemene reserve en Het Laagland kan voortaan rechtstreeks bestemmingsreserves aanleggen. Zoals in het bestuursverslag 2018 reeds aangekondigd, wordt 100K van de voormalige reserves via de bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking geoormerkt voor de locatievoorstelling *Cinema Royal* tijdens Festival Cultura Nova in augustus 2020.³ Binnen de bestemmingsreserve is 15K aangelegd voor de ontwikkeling en uitvoering in 2020 van de eerder in 2021 voorziene productie *Het Meisje & De Rode Jas* van Collectief Alter in coproductie met VIA ZUID. Ook is een bedrag van 15K bestemd voor de uitvoering van *WijkZone#2* in 2020 op uitnodiging van de gemeente Venlo in coproductie met VIA ZUID.

BALANS

Per 31-12-2019 beschikt Stichting Het Laagland over een eigen vermogen van €303.745. Het eigen vermogen bestaat uit een algemene reserve van €173.745 naast de bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking van in totaal €130.000 groot.

Het Laagland hanteert een solvabiliteitsnorm van ten minste 30% zodat ons gezelschap voldoende weerbaar is om onverwachte tegenslagen het hoofd te kunnen bieden. In 2019 wordt deze norm

2 Planning afronding TLNT was april 2020, i.v.m. de coronamaatregelen is dit uitgesteld tot september 2020.

11 3 Vanwege het verbod op evenementen tot 1 september 2020 is inmiddels duidelijk dat Cinema Royal zal plaatsvinden tijdens Festival Cultura Nova editie 2021. Het Laagland ziet vanwege de beperkte beschikbaarheid van betrokken regisseurs en cast geen mogelijkheid voor verplaatsing naar de alternatieve festivaldata in december 2020.

met 54% ruimschoots behaald, 130K is echter bestemd voor de uitvoering van toekomstige activiteiten. Na correctie met deze bestemmingsreserve volgt een solvabiliteit van 31% wat in lijn is met onze interne norm. De liquiditeitspositie is eveneens in orde. Het Laagland heeft vaste verplichtingen met de verhuurders van onze accommodatie, acteurshuis en opslag en naar het team dat in 2019 grotendeels in vaste dienst was. Het flexibele netwerk van theaterprofessionals van acteurs tot technici en van theaterdocenten tot ontwerpers, zowel tijdelijke dienstverbanden als ZZP-ers, wordt op projectbasis ingeschakeld. De totale beheerlasten betroffen in 2019 27%, waar 26,5% was begroot.

REFLECTIE OP ONDERNEMERSCHAP EN EIGEN INKOMSTEN

Het Laagland behaalde in 2019 met indirecte activiteiten, publieksinkomsten, coproductiebijdragen en bijdragen van particuliere fondsen een eigen inkomstenpercentage van **32,8%**, berekend als aandeel van de totale structurele subsidie (begroot 2019 **29%**, gerealiseerd 2018 **33%**)

Met een eigen inkomstenpercentage van 32,8% voldoet Het Laagland ruimschoots aan de minimumnorm van 19,5% zoals deze geldt voor het jeugdtheater. Dit laat zien dat Het Laagland een ondernemende bedrijfsvoering kent, met succes extra projectmiddelen verwerft en duurzame samenwerkingsverbanden onderhoudt, met name in de vorm van coproducties met partners in de eigen regio zoals VIA ZUID en Toneelgroep Maastricht en in 2019 ook SALLY Dansgezelschap Maastricht.

EIGEN INKOMSTEN 2019	2019 BEGROTING		2019 REALISATIE		2018 REALISATIE	
publieksinkomsten	14,7 %	154.633	16,5 %	€ 181.532	17,3 %	€ 185.912
coproducties	5,9 %	61.767	10,1 %	€110.758	8,3 %	€89.600
overige directe inkomsten	2,7 %	28.383	4,6 %	€51.044	2,5 %	€27.232
private middelen	4,0 %	41.900	0,2 %	€2.000	2,2 %	€23.840
indirecte opbrengsten	0,9 %	9.355	1,4 %	€15.763	2,6 %	€27.469
	29,2 %	€306.037	32,8 %	€361.097	33,0 %	€354.053

RESULTAAT VERSUS BEGROTING

De gehanteerde begroting betreft de begroting 2019 zoals ingediend bij Provincie Limburg op 28 september 2018.

Hieronder volgt een korte toelichting op de verschillen tussen de functionele exploitatierekening 2019 (blad 6 & blad 7) en de begroting 2019 groter dan 20K. De nummering correspondeert met die van de functionele exploitatierekening.

BATEN

EIGEN INKOMSTEN

7. De totale publieksinkomsten zijn in 2019 (181K) 27K hoger dan begroot. Dit betreft 10K aan publieksinkomsten binnenland en 17K aan internationale speelbeurten, de gerealiseerde speelbeurten in Zürich waren wegens het destijds nog optionele karakter niet begroot. Het totale resultaat is in lijn met de realisatie van 2018 (185K).
9. De post vergoeding coproducent is met 50K gestegen, dit hangt samen met de onvoorziene bijdrage van 61K van VIA ZUID voor het nieuwe project *WijkZone#1* vanuit de Proeftuin Ruimte voor Makers. 10K van deze cofinanciering is via de balans opgenomen voor de reprisevoorstellingen in 2020 zoals uitgevoerd in januari.
10. De overige directe inkomsten zijn met name gestegen door de vrijval van 19K betreffende het project TLNT.

13. Onder directe inkomsten is de vrijval van 13K betreffende *Buren & Bagage* opgenomen.

16. De private middelen waren begroot op 42K, naast de gerealiseerde 2K van *Theater Na de Dam* betreft dit vervallen begrote inkomsten verbonden aan de gecancelde voorstelling *Het Meisje met de Zwavelstokjes*.

SUBSIDIES

25. Verhoging van de structurele subsidies OCW en Provincie Limburg betreft indexering van beide bedragen.
26. Het verschil in realisatie en begroting onder incidentele publieke subsidies wordt voornamelijk verklaard door de gecancelde voorstelling *Het Meisje de Zwavelstokjes*.

LASTEN

ACTIVITEITENLASTEN

4. De activiteitenlasten materieel zijn 38K hoger dan begroot. Dit betreft voornamelijk uitvoeringskosten gelieerd aan niet voorziene projecten als *WijkZone#1*.
5. De activiteitenlasten personeel zijn 73K lager dan begroot, dit hangt vooral samen met de vervallen kerstvoorstelling.

VERANTWOORDING EXTRA GELDEN TALENTONTWIKKELING EN CULTUUREDUCATIE

Onderstaand een overzicht van de in juni 2018 opgestelde begroting en in 2019 gerealiseerde besteding van deze extra 100K voor cultuureducatie en talentontwikkeling.

PROJECT/VOORSTELLING	CATEGORIE	MAKERS	BEGROOT	BESTEED	
a	Formatie artistiek	talentontwikkeling midcareer	Lennart Monaster (o.v.)	€45.000	€11.322
b	Theaterwerkplaats JLL/ TLNT	talentontwikkeling jongeren	versterking coördinatie	€3.000	€3.5000
c	Laagland LAB	talentontwikkeling jong talent	diverse makers (n.t.b.)	€30.000	€14.700
d	Diverse projecten	Cultuureducatie	diverse makers (n.t.b.)	€22.000	€47.892
			€100.000	€76.914	

- a. Zoals reeds in het bestuursverslag 2018 is vermeld, is midcareer maker Lennart Monaster door persoonlijke omstandigheden niet toegetreden tot de artistieke kern van Het Laagland. Monaster is en blijft naast zijn werkzaamheden als regisseur ook breder artistiek inzetbaar voor Het Laagland. In 2019 ging het om werkzaamheden als de voorbereiding van het nieuwe kunstenplan en coaching van Studio Laagland. In bovenstaand overzicht zijn de kosten die samenhangen met zijn inzet voor Studio Laagland opgenomen onder a.
- b. Dit betreft extra uren coördinator Ananda Puijk voor Theaterwerkplaats Jong Laagland.
- c. Het Laagland LAB wordt onder Talentontwikkeling verder toegelicht. Feitelijke besteding is 17.7K inclusief de coaching van Lennart Monaster. Er is minder uitgegeven dan begroot doordat de betrokken makers twee

- duo's betroffen die ook zelf op de vloer stonden en er dus geen aanspraak is gemaakt op het voorziene honorarium voor maximaal 4 uitvoerders. Voor de doorontwikkeling en uitvoering van de uit het LAB voortkomende voorstelling *Our Life in Color* is 15K via de balans opgenomen voor 2020.
- d. De trailervoorstelling *In het Zuiden ligt alles anders* heeft in 2019 een speciale scholentournee door Zuid-Limburg gemaakt, de kosten hiervan betroffen 24K. Voorts is een bedrag van 6.4K ingezet voor de ontwikkeling van extra educatieve projecten, waaronder de workshop *Tem je Draak* en de interactieve backstagetour *Juffrouw Ophelia* en extra lesmateriaal bij *Gewoon Held*. De klassenvoorstellingen *Het Saaiste Schoolreisje* en *App je even voor mij?* – in coproductie met Toneelgroep Maastricht – is voor 17.5K voor rekening van dit budget gekomen.

CONTINUÏTEIT

De maatregelen tegen verdere verspreiding van het coronavirus hebben invloed op de werking en de financiële positie van Het Laagland. De geplande voorstellingen van *Kanonnenvoer* en *App je even voor mij?* zijn in opvolging van deze regeringsmaatregelen aanvankelijk stilgelegd tot 6 april en inmiddels tot 1 juni 2020 geannuleerd waardoor deze landelijke en regionale voorstellingen van beide titels zijn vervallen. Repetities van Jong Laagland en TLNT zijn stilgelegd en het team werkt vanuit huis. De directie houdt rekening met de start van het nieuwe theaterseizoen 2020/2021 onder de beperkende voorwaarden van 1,5 meter afstand in de zaal én op het podium en zal nieuw uitgevaardigde maatregelen uiteraard opvolgen. Met het oog op fair practice worden gemaakte afspraken nagekomen en worden er tijdelijk geen nieuwe verplichtingen aangegaan.

Achter de schermen worden mogelijk noodzakelijke artistieke aanpassingen voorbereid en wordt stilgestaan bij relevant nieuw aanbod als antwoord op deze corona-crisis. Indien nodig zal de directie ingrijpen in het geplande activiteitenprogramma om zo de continuïteit van de organisatie te garanderen. Het Laagland volgt de richtlijnen van de sector en branchevereniging NAPK en heeft collegiaal overleg met gezelschappen en podia. De door ons ingeschakelde ZPP-ers zijn in het kader van fair practice t/m 6 april 2020 regulier uitbetaald, daarna golden onze reguliere contractuele voorwaarden. Met leveranciers zoals ons verkoopbureau en onze transporteur worden voor beide partijen redelijke afspraken voorbereid. Voor de periode tot 1 juni is de omzetsderving 90K.

De continuïteit van onze bedrijfsvoering wordt ondersteund door onze subsidiegevers. Zowel OCW als de Provincie Limburg tonen zich coulant als het gaat om de overeengekomen prestatie-eisen. Het Laagland heeft een beroep gedaan op het noodfonds NOW waarbij circa 30K aan ondersteuning is te verwachten. Overigens zal hier op basis van het feit dat de loonsom van januari deels betrekking heeft op andere acteurs dan in kwartaal maart t/m mei 2020 een onevenredig hoog bedrag van moeten worden terugbetaald. Op 27 mei is de regeling *Aanvullende subsidie aan meerjarig door het Rijk gesubsidieerde producerende instellingen* uitgekomen, op basis waarvan Het Laagland extra financiële ondersteuning mag verwachten.

Mede door de vooruit ontvangen OCW-subsidie voor het 3^e kwartaal, heeft Het Laagland voldoende liquide middelen. De huurbetalingsverplichting van onze ruimtes in Schouwburg De Domijnen is opgeschort zolang deze organisatie zelf huuruitstel krijgt van eigenaar gemeente Sittard-Geleen. Er is geen beroep gedaan op vervroegde uitbetaling van de provinciale structurele subsidie.

Het Laagland heeft een stevige algemene reserve die maakt dat we 2020 ook bij een mogelijke (tijdelijke) verlenging van de lockdown na 1 juni zonder verdere extra steunmaatregelen bestaande contractuele verplichtingen kunnen nakomen. Als geplande voorstellingen (deels) geen doorgang kunnen vinden, zullen we met acteurs en andere projectmedewerkers alternatief aanbod proberen te genereren. Vanaf 2021 was onze financiële positie sowieso al afhankelijk van de beoordeling van onze plannen voor 2021-2024 en de daarmee samenhangende honorering van structu-

rele subsidie van zowel het Ministerie van OCW als de Provincie Limburg. De directie is zich ervan bewust dat de situatie rond corona wellicht vraagt om stevige omvorming van onze oorspronkelijke plannen voor de nieuwe kunstenplanperiode, waarbij onze plannen voor *Laagland Mobiel* nog centraler zullen komen te staan dan al gepland.

3

PUBLIEKSBEREIK: REGIONALE SPREIDING & INTERNATIONAAL

Het Laagland heeft in 2019 28.137 bezoekers aan zich weten te verbinden, waar in de begroting 2019 richting Provincie Limburg 28.865 bezoekers waren voorzien. In totaal hebben we 248 speelbeurten gerealiseerd, iets minder dan de geplande 255 uitvoeringen (2018: 338 speelbeurten). Inclusief de overige activiteiten komt het totale publieksbereik 2019 uit op 33.005 bezoekers (2018: 33.780).

Het Laagland heeft voor de periode 2017-2020 een streefbereik aangeven van minimaal 100.000 bezoekers. Na drie gerealiseerde jaren staat de teller nu op een bereik van 92.192. Het volledige prestatieoverzicht is in de jaarrekening 2019 opgenomen op Blad 23.

PUBLIEKSBEREIK

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de in 2019 gespeelde titels en hun publieksbereik. Reden voor het iets lagere bereik is het niet doorzetten van de regionale samenwerking in de grote zaal: de kerstvoorstelling *Het Meisje met de Zwavelstokjes*. Als alternatief in de decemberperiode heeft Het Laagland aansluiting gezocht bij Limburgse Kerst van de philharmonie zuidnederland waar de muzikale vertelling *Ze hadden hun Schaapjes geteld* uit voort is gekomen. Gezien de reeds gemaakte planning van het orkest kon deze voorstelling niet meer dan twee keer worden uitgevoerd.

Het bereik van de verdere geplande voorstellingen is behoorlijk conform begroting. De trailervoorstelling *In het zuiden ligt alles anders* heeft minder schoolvoorstellingen gespeeld dan verwacht. Onze coproductie voor kleuters *Vreemde Eend* in samenwerking met Project Sally Maastricht scoorde qua afname van voorstellingen boven verwachting goed. De zaalbezetting van *Assepoesters Assepesters*, onze geplande samenwerking met philharmonie zuidnederland was hoger dan de prognose. Een nieuw groot project in 2019 vormde *WijkZone #1*, een community-art project in samenwerking met VIA ZUID op uitnodiging van de Stedelijke Cultuurregio Zuid in het kader van de proeftuin Ruimte voor Makers, waarover onder nieuw publiek meer.

Het Laagland 2019	Begroot			Gerealiseerd					
	voorzien	voorst.	bezoek	voorst.	bezoek	vrij	bezoek	school	bezoek
App je even voor mij (KLAS)	ja	50	1.250	45	1.279	2	75	43	1.204
Assepoesters Assepesters (GROOT)	ja	7	3.250	7	4.390	7	4.390	0	0
De Kleine Cowboy (KLEINE ZAAL)	ja	11	1.580	9	1.837	4	752	5	1.085
De saaiste schoolreis (KLAS)	ja	36	900	25	700	2	56	23	644
Expeditie Peter Pan (INT)	ja	6	900	7	871	4	573	3	298
Gewoon Held (MIDDEN)	ja	58	9.925	56	9.552	25	2.694	31	6.858
Het Meisje & Het Water (GYMZAAL)	nee	0	0	5	225	3	95	2	130
In het zuiden ligt alles anders (TRAILER)	ja	40	2.000	23	1.052	2	100	21	952
Vreemde Eend (KLEINE ZAAL)	ja	38	5.460	53	6.663	18	1.837	35	4.826
WijkZone #1 (PROJECT)	nee	0	0	4	200	4	200	0	0
Zij hadden hun schaapjes geteld (GROOT)	nee	0	0	2	954	2	954	0	0
Mijn leven onder water (KLEINE ZAAL)	nee	0	0	2	154	2	154	0	0
Het Meisje met de Zwavelstokjes (GROOT)	ja	9	3.600	0	0	0	0	0	0
WOOSH!	nee	0	0	10	260	6	180	4	80
Eindtotaal		255	28.865	248	28.137	81	12.060	167	16.077

OVERIGE ACTIVITEITEN

In 2019 zijn in totaal 284 overige activiteiten georganiseerd voor 4.868 deelnemers (2018: 246 activiteiten met 4.362 deelnemers). Dit betreft 237 niet-schoolgebonden educatieve activiteiten zoals de repetities van Jong Laagland, TLNT en workshops van de Theaterontmoeting. Daarnaast hebben er 34 schoolgebonden workshops plaatsgevonden met 1.340 deelnemers, zoals de eigenstandige workshop *Tem je Draak* en workshops rondom voorstellingsbezoek aan *Vreemde Eend*. In totaal hebben 250 educatieve activiteiten met 3.275 deelnemers plaatsgevonden. Voorts zijn er 13 overige activiteiten gerealiseerd, zoals *Theater Na de Dam* en de *Familietheaterdag* in samenwerking met Schouwborg De Domijnen, met in totaal 1.593 bezoekers.

REGIONALE SPREIDING

De tourneevoorstellingen *Gewoon Held*, *Vreemde Eend* en de reprise van *De Kleine Cowboy* vonden plaats door het hele land. Zoals gebruikelijk was Het Laagland in 2019 ook in eigen provincie het meest actief: 69% van onze activiteiten vond plaats in Limburg en 28% in standplaats Sittard-Geleen. In 2018 was dit respectievelijk 68% en 34%. Onze provinciale werking past bij onze identiteit van jeugdtheatergezelschap waarbij primair het onderwijs in de eigen regio wordt voorzien van klassen- en trailer-voorstellingen, maar daarnaast past deze focus bij onze aandacht voor verhalen van deze regio, het verbinden van makers met een oorsprong of een verbinding met deze grond en onze ambitie om juist op eigen speelgrond nieuw publiek te vinden en te

verbinden. Een project als *WijkZone#1* heeft 4 uitvoeringen gehad in 2019 (wegens succes ook nog een aantal speelbeurten in januari 2020) met 200 bezoekers maar de impact en bereik van dit community-arts-project is getuige de reacties en de blijvende nieuwe verbindingen die in de wijk Geleen Lindenheuvel zijn gelegd, vele malen groter dan deze cijfers inzichtelijk maken. In 2019 bereikten we 50% van onze bezoekers middels onze Limburgse werking (2018: 44%).

PRESTATIEOVERZICHT 2019 HET LAAGLAND	PLANNING	REALISATIE
PUBLIEKSFUNCTIE - uitvoeringen		
a. uitvoeringen in Limburg, waarvan in	181	172
Standplaats	57	70
Limburg overig	124	102
b. uitvoeringen in de rest van Nederland	47	60
c. uitvoeringen in het buitenland	27	16
Totaal aantal uitvoeringen	255	248
PUBLIEKSFUNCTIE - bezoekers		
a. aantal bezoekers in Limburg	16.500	14.171
b. aantal bezoekers in de rest van Nederland	9.155	11.345
c. aantal bezoekers in het buitenland	3.210	2.621
Totaal aantal bezoekers	28.865	28.137
OVERIG		
a. aantal educatieve activiteiten	188	271
b. aantal deelnemers educatieve activiteiten	2.200	3.275

INTERNATIONAAL

Het Laagland stond vorig jaar 16 keer op een buitenlands podium. Het ging om zeven internationale uitvoeringen van *Expeditie Peter Pan* in Zürich en Belfast. België is het land waar we al vanouds buiten de eigen landsgrenzen het meest zichtbaar zijn. Hier hebben we gespeeld

met onze tourneevoorstellingen *Gewoon Held*, *Vreemde Eend* en *De Kleine Cowboy*. De klassenvoorstellingen *Schoolreisje* en *App je even voor mij* zijn anders dan verwacht in 2019 niet in België afgenomen. Dit verklaart het verschil tussen raming en realisatie internationaal. Van *App je even voor mij* staan in 2020 wel Belgische speelbeurten gepland. Wat betreft de Duitse Euregio

PIPPY POWERRRRR

geldt dat voor de première *Vreemde Eend* onze coproductie met Sally Dansgezelschap Maastricht vanwege de laagtaligheid Duitse vertegenwoordigers van het samenwerkingsverband Theater des Monats (NRW) zijn uitgenodigd om zo interesse te kweken voor een mogelijke reprise. De voorstelling is gezien en interessant bevonden, maar helaas werd ook duidelijk dat er agenda-technisch geen match kon worden gevonden voor Duitse speelbeurten in de repriseperiode september t/m november 2020.

NIEUW EN DIVERS PUBLIEK

WijkZone#1 leverde voor Het Laagland in 2019 de sterkste connectie op met een nieuw publiek. Deze participatie-voorstel-

ling is bewust gemaakt en gespeeld in een wijk met grote diversiteit en sociale achterstand. Hier troffen we een nieuw publiek dat niet sec bestond uit onze primaire doelgroep kinderen en jongeren, maar een bonte mix aan wijkbewoners van alle leeftijden die nieuwsgierig waren geworden door verhalen van andere wijkbewoners en die via mond tot mond reclame en persoonlijke werving op diverse locaties in de wijk op de presentaties afkwamen. Als het gaat om opleidingsniveau en inkomen komt het profiel van de wijk Geleen-Lindenheuvel niet overeen met dat van de gemiddelde theaterbezoeker.

De voorstelling *WOOSH!* is de eerste peuter-voorstelling van Het Laagland gericht op kinderen vanaf 1,5 jaar. De kennismaking met deze doelgroep is ook artistiek gezien

goed bevallen wat maakt dat we deze programmajijn voortzetten. Waar *WOOSH!* in 2019 vooral try-outs heeft gehad, staat de voorstelling in seizoen 2020/2021 regulier op ons programma. Via de allerkleinsten kunnen we eerder dan dat we gewoon zijn een connectie maken met jonge ouders en ook met grootouders. Zo wordt de peuter-voorstelling een nieuwe kans voor het generatieverbindende theater waar Het Laagland voor staat en zal de marketing zich voor deze lijn sterk richten op de grootouders.

De samenwerkingen met collega-gezelschappen zoals Sally Dansgezelschap Maastricht en philharmonie zuidnederland

maken dat een breder publiek kennis heeft kunnen maken met Het Laagland.

In eigen huis organiseerden we samen met De Domijnen in januari een Familiefestival met zowel eigen als ingekochte voorstellingen en workshops die we bewust gratis aanboden om een zo groot mogelijk bereik te genereren. Aan de onwennigheid van een deel van de gasten dat die dag over de drempel stapte is direct af te meten dat ze voor het eerst op bezoek komen. Bezoekers zijn gevraagd om hun emailgegevens en worden op de hoogte gehouden van onze verdere activiteiten.

4

KWALITATIEVE BESCHRIJVING VAN ONZE ACTIVITEITEN

2019 was voor Het Laagland bij uitstek een jaar van samenwerking. De coproductie *Vreemde Eend* met Sally Dansgezelschap Maastricht springt eruit aangezien dit een samenwerking is tussen twee jeugdgezelschappen waar Het Laagland doorgaans samenwerkt op basis van onze jeugdexpertise met gezelschappen met een andere doelgroep. Daarnaast vormde *Studio Laagland* binnen onze talentontwikkeling een belangrijk nieuw project en zetten we met het concept *WijkZone* een stap in de richting van community art.

SAMENWERKINGEN

Het idee van een coproductie met Sally Dansgezelschap Maastricht speelde al langer en de remake van *Vreemde Eend* loste deze wens in. De bestaande Sally-basis uit 2008 bouwden choreograaf Stefan Ernst en regisseur Inez Derksen uit tot een remake met een unieke mix van dans en theater. De keuze voor twee Laagland-acteurs ten opzichte van één Sally-danser zorgde voor extra theatrale wisselwerking die ook inhoudelijk goed bleek te werken doordat het danspersonage *Vreemde Eend* nog meer dan in het origineel contrasteerde met beide acteurs. Voor de acteurs leverde *Vreemde Eend* een verrijking op van hun fysiek arsenaal en voor de danser een verdieping van zijn spelmogelijkheden. Belangrijke succesfactor was het bestaande vertrouwen tussen Stefan Ernst en Inez Derksen, Inez heeft Sally de afgelopen jaren vaker van dramaturgisch advies voorzien. De scheiding tussen verantwoordelijkheid van choreograaf en regisseur verviel gaandeweg en zo is er een Gesamtkunstwerk ontstaan. Dit smaakt zeker naar meer en vandaar dat er in het nieuwe kunstenplan ook

meerdere nieuwe gezamenlijke plannen zijn opgenomen, waaronder een nieuwe theaterdansvoorstelling voor kleuters en een klassenvoorstelling voor het voortgezet onderwijs met een danser en een acteur.

Met philharmonie zuidnederland maakte spelregisseur Lennart Monaster met muziekregisseur Joris Nassenstein *Assepoesters* op basis van een nieuwe tekst van Jacques Vriens op de originele muziek van Prokofjev. Jacques Vriens stond in deze frisse bewerking van het bekende sprookje ook als verteller op het toneel, ondersteund door een cast van vier acteurs. Musici, auteurs en muziek en spel gingen gelijkwaardig op. Lennart Monaster: 'Niemand kon werken vanuit zijn eigen comfort-zone. Het was heerlijk om te zien hoe leden van het orkest zich uiteindelijk lieten meevoeren door het spel van de acteurs en andersom. Met veel wederzijds respect zijn we echt boven de waarde van de som der delen uitgestegen en hebben een aanstekelijke voorstelling weten neer te zetten die zich niet laat vangen in de term (jeugd)concert of theaterstuk. *Assepoesters* is een mooie verdieping geweest in mijn werk als muziektheatermaker.'

Inez Derksen tekende voor de regie van onze tweede samenwerking met dit orkest in 2019: *Limburgse kerst: Ze hadden hun schaapjes geteld*. De basis voor deze muzikale vertelling vormde de speciaal voor deze voorstelling geschreven tekst van Laagland-huisauteur Benny Lindelauf. Componist Mark Pütz schreef vervolgens een gloednieuwe compositie die qua klankkleur en timing precies samenvalt met het verhaal. Auteur Benny Lindelauf stond zelf als verteller op het toneel. De voorstelling is alleen in Maastricht en Sittard

WOOSH!

ZE HADDEN HUN SCHAAPJES GETELD

te zien geweest, gezamenlijk voornemen is om in 2021 en 2023 opnieuw een editie van Limburgse kerst te presenteren en deze dan breder in Limburg aan te bieden. Inez Derksen: 'Uit de zeer zorgvuldige en intensieve artistieke samenwerking kwam behalve een verfijning van de tekst ook een prachtig afgestemde compositie voort. Zowel voor de componist, de schrijver als de regisseur was dit een uniek werkproces, waarbij we werkelijk in elkaars keukens hebben mogen kijken en proeven en alle 'suddertijd' hebben genomen tot de drie disciplines elkaar optilden. Mijn meest inspirerende uitdaging van 2019.'

In de klas zette Het Laagland haar samenwerking met Toneelgroep Maastricht voort, met het doorspelen van *De saaiste schoolreis uit de geschiedenis van het universum* en de ontwikkeling van de opvolger *App je even voor mij?* Deze voorstelling kwam thematisch tot stand op basis van interviews van Inez Derksen en Michiel Sluysmans met vertegenwoordigers van het voortgezet onderwijs. De voorstelling gaat over de invloed van social media en vooral op het fenomeen van instant beroemd en dus rijk worden wat voor veel jongeren steeds vaker een ambitie is. De tekst is van de hand van TgM-huisauteur Frans Pollux en is in gezamenlijkheid geregisseerd door artistiek leiders Michiel Sluysmans en Inez Derksen met als doel om de samenwerking tussen beide gezelschappen ook artistiek verder te laten rijpen, waar bij de eerdere gezamenlijke klassenvoorstellingen externe regisseurs uit de stal van Het Laagland of Toneelgroep Maastricht zijn ingezet. Dit was een vruchtbare exercitie, maar ook

eenmalig aangezien de agenda van beide partijen deze rechtstreekse betrokkenheid niet altijd toestaat en het een gedeelde wens is om juist ook in de klas nieuw regietalent de kans te bieden om zich tot de jongerendoelgroep te verhouden.

TOURNEES

2019 startte met het vervolg van de tournee van de familievoorstelling *Gewoon Held* in regie van Lennart Monaster (première december 2018). Deze tourneevoorstelling naar concept van Inez Derksen heeft een typisch Laagland-thema: in het normale doen schuilt juist de superkracht van ieder mens. Fysiek vroeg deze montagevoorstelling vol stunts en een filmisch geluidsdecor veel van de cast en gaandeweg de tournee raakte de acteurs steeds meer bedreven en virtuozer. Regisseur Lennart Monaster: 'Steeds als ik in de foyer ouders sprak die zichzelf (én hun kinderen) door deze voorstelling over de eindeloos hoge lat van de huidige prestatie maatschappij geraakt voelden, dan werd mijn gevoel weer bevestigd dat naast de 'poespas' van alle stunts, het filmische geluidsdecor en de bombastische vormgeving, uiteindelijk de persoonlijke verhalen en ervaringen van de acteurs zijn die de kern van de voorstelling vormen.' Monasters kleutervoorstelling *De Kleine Cowboy* kende in 2019 een korte repri-setournee. Vanaf december 2019 repeteerde Lennart aan zijn nieuwe familievoorstelling *Kanonnenvoer* (première februari 2020), gebaseerd op een theaterscript van huisauteur Benny Lindelauf naar zijn eigen boek *Hoe Tortot zijn vissenhart verloor*.

COMMUNITY ART: WIJKZONE

Als antwoord op de vraag van de Stedelijke Cultuurregio Zuid vanuit de Proeftuin Ruimte voor Makers ontwikkelde Het Laagland in samenwerking met VIA ZUID het concept *WijkZone*. Voorwaarde was het betrekken van een nieuw en divers publiek naast de focus op een specifieke wijk in de gemeente Sittard-Geleen. Deze vraag kon slagvaardig aangepakt worden vanuit de expertise die Het Laagland voorgaande jaren heeft opgedaan met een participatieve manier van werken vanuit het onderzoekstraject *Buren & Bagage* in samenwerking met het Zuyd-Hogeschool lectoraat voor autonomie en openbaarheid in de kunsten, financieel mogelijk gemaakt door ITEM. Mayke Roels was als maker verbonden aan *Buren & Bagage*, tijdens *WinterZone 2019* werkte zij samen met Ischa den Blanken en Heléne Binder aan de voorstelling *Het Meisje & Het Water*. Deze voorstelling, gebaseerd op Maykes opgroeien met een afwezige vader op zee, werd gespeeld op verschillende locaties in de gemêleerde wijk Geleen-Lindenheuvel en vormde zo de theatrale uitnodiging aan de bewoners om hun eigen verhaal over opgroeien met de theatermakers te delen. Het makerstrio werd ondersteund door coach Saartje Hoogland (VIA ZUID), supervisor Inez Derksen en artistiek producent Maartje Austen. De makers dompelden zich een periode van twee maanden parttime onder in de wijk en leerden opererend vanuit een leegstaande verdieping van basisschool De Duizendpoot op buurtontbijten en andere bestaande initiatieven zowel de paradijsvogels als de muurbloemen uit de wijk kennen. Helder was dat *WijkZone#1 Neet van Hie* (Niet van hier) zou

worden afgesloten met een of meerdere toonmomenten, waarvan de vorm gaandeweg mocht ontstaan in de samenwerking met belangstellende bewoners uit de wijk. Zo ontstond een theatrale route op de locatie van De Duizendpoot waar in ieder klaslokaal een andere wijkbewoner in een eigen vorm werd geportretteerd. Soms een podcast, een korte documentaire of een live zangoptreden van een echtpaar. Met groot succes: de wijk voelde zich gezien en gehoord en de kern van hun wijk werd goed getroffen. In januari zijn er wegens succes extra voorstellingen gespeeld en er zijn nieuwe verbanden tussen de participerende wijkbewoners gesmeed. De gemeente Venlo heeft zich als eerste gemeld voor een tweede editie van *Wijkzone*. De recent afgestudeerde maker Naomi Steijger (TAM 2019) treft momenteel voorbereidingen en richt zich op de verschillende Sinti-woonwagenvakanties in de gemeente Venlo.

Mede naar aanleiding van *WijkZone#1* raakten Het Laagland en woningcoöperatie ZOwonen met elkaar in gesprek over mogelijke toekomstige samenwerking in de Westelijke Mijnstreek. De drie makers werden uitgenodigd voor de inspiratiedag voor het ZOwonen team. Idee is dat de maatschappelijke doelstellingen van beide organisaties elkaar verder kunnen versterken en dat de artistieke input die Het Laagland kan leveren zowel interessant is voor nieuwe gezamenlijke projecten als voor het veranderingsproces dat ZOwonen intern doormaakt. Het Laagland is tevens deelnemer aan het *Luisterhuis*, een nu nog informeel netwerk van vertegenwoordigers van onder meer Zuyd-Hogeschool social studies, huisartsenpraktijk Munstergeleen en GGD Zuid-Limburg waar de kunst van het luisteren centraal staat.

SCHOOLGEBONDEN CULTUUREDUCTIE

De samenwerking met Sally Dansgezelschap Maastricht leidde in 2019 niet alleen tot een geslaagde theater-dansvoorstelling, maar ook tot een gelaagd educatief programma rondom deze voorstelling opgezet door de educatiemedewerkers van beide gezelschappen. Dat leverde interessante inzichten op over ieders educatieve aanpak, deels voortkomend uit de verschillen tussen de disciplines theater en dans.

De educatieve medewerker van Het Laagland volgde vorig jaar het Grondstof-traject van PIT Cultuurwijzer (Parkstad) waarin vraaggestuurd werken, co-creatie en de

werkmethode De Cultuur Loper centraal stond. Dit was inhoudelijk leerzaam en ook goed voor ons netwerk. Uit deze training is onder meer een aanvraag voor een schoolbreed educatief project voortgekomen van een basisschool uit Heerlen.

Onze workshopreeks *Expeditie Binnenwereld* is in juni aangepast naar de verkorte versie *Tem je eigen draak*. Voor leerkrachten is de nieuwe opzet minder intensief want dat bleek een struikelblok in de afname. *Tem je Draak* is bedoeld voor groep 5 & 6 met een aangepaste variant voor groep 7. Deze workshop is vooral goed inzetbaar in klassen waar de groepsdynamiek ondersteuning nodig heeft of als alternatief voor een weerbaarheidstraining of pestproject. De theatrale rondleiding *Bijzondere Backstagetour: Juffrouw Ophelia* heeft in 2019 ook navolging gekregen in De Maaspoort in Venlo. De rondleiding is een aantal jaar terug ontwikkeld op aanvraag van Parkstad Limburg Theaters (Heerlen & Kerkrade) en inmiddels voor Weert en Sittard-Geleen op maat aangepast. In onze bezoeken zijn uitsluitend de uitvoeringen op de eigen locatie in Sittard-Geleen opgenomen; bij de andere podia is Het Laagland niet direct betrokken bij de verkoop en uitvoering. *Juffrouw Ophelia* wordt vooral ingezet voor groep 5 t/m 8 als eerste kennismaking met theater voorafgaand aan voorstellingsbezoek.

ONZE SAMENWERKINGEN EN PARTNERS IN 2019

PROJECTEN GERICHT OP SAMENWERKING PROFESSIONEEL

- 1 *Vreemde Eend* theaterdansvoorstelling voor kleuters i.s.m. Sally Dansgezelschap Maastricht
- 2 *Assepoesters* Assepesters theatraal concert, spelregie van Lennart Monaster i.s.m. philharmonie zuidnederland
- 3 *Ze hadden hun schaapjes geteld* muzikale vertelling, spelregie Inez Derksen i.s.m. philharmonie zuidnederland
- 4 *De saaieste schoolreis uit de geschiedenis van het universum* doorspelen klassenvoorstelling in coproductie TgM
- 5 *App je even voor mij?* nieuwe klassenvoorstelling in coproductie met TgM
- 6 *WijkZone#1* social arts project i.s.m. VIA ZUID talentontwikkeling voor de podiumkunsten Limburg
- 7 *In het Zuiden ligt alles anders* doorspelen coproductie met VIA ZUID
- 8 *Het Meisje & Het Water* doorspelen coproductie met VIA ZUID van WinterZone-voorstelling
- 9 *Studio Laagland* onderzoektijd & coaching jonge makers, werving onder meer via kanalen VIA ZUID
- 10 *Mijn leven onder water* afstudeervoorstelling Luca Meisters, regieopleiding Toneelacademie Maastricht
- 11 *WOOSH!* Proeftuinvoorstelling op festival Almere i.s.m. Stichting 2Turven Hoog

**PROJECTEN GERICHT OP SAMENWERKING
JONGEREN (AMATEUR)**

- 1 TLNT: talentontwikkeling jonge amateurspelers: met Jeugdtheaterschool Lef (Geleen)
- 2 Theaterontmoeting: workshopweekend voor jonge amateurspelers uit Limburg i.s.m. Kumulus (Maastricht)
- 3 Theater Na de Dam: jongerenvoorstelling 4 mei i.s.m. Stichting Theater Na de Dam

AANTAL SAMENWERKINGSPARTNERS

- 1 Via Zuid (WijkZone#1, *In het Zuiden ligt alles anders, Het Meisje & Het Water, Studio Laagland*)
- 2 Sally Dansgezelschap Maastricht (*Vreemde Eend*)
- 3 Toneelgroep Maastricht (*De Saaiste Schoolreis uit de geschiedenis van het universum, App je even voor mij?*)
- 4 philharmonie zuidnederland (*Assepoesters Assepesters, Ze hadden hun schaapjes geteld*)
- 5 Toneelacademie Maastricht (*Mijn leven onderwater, afstudeervoorstelling*)
- 6 De Domijnen (*Op de bank, Familietheatermiddag, Theater Na de Dam reprise Erfgoedcentrum*)
- 7 Stichting 2+ Producties (*peutervoorstelling WOOSH!*)
- 8 Lectoraat Autonomie en Openbaarheid in de Kunsten, Zuyd Hogeschool (*Buren & Bagage*)
- 9 Diverse partijen in de wijk Geleen Lindenheuvel: PIW, Ecsplora ivm Wijk-Zone#1
- 10 Diverse theaters Limburg i.v.m. opdracht theatrale rondleiding *Juffrouw Ophelia*
- 11 Stichting Theater Na de Dam (jongerenproductie 4 mei)
- 12 Theaterschool Lef Geleen (programma TLNT)
- 13 KOKOZ Limburgse Koorschool *Ze hadden hun schaapjes geteld*

ASSEPOESTERS ASSEPESTERS

VREEMDE EEND

5

**TALENT-
ONTWIKKELING
& NIEUWE
MAKERS**

Vanwege het succes van *Studio Laagland* wordt dit nieuwe initiatief voor talentontwikkeling in het nieuwe kunstenplan voortgezet onder de naam *JongLAB*. *Studio Laagland* heeft twee nieuwe makersduo's op het pad van ons gezelschap gebracht. Daarnaast staat Het Laagland mede aan de wieg van het ontstaan van *Collectief Alter*. Dit makerstrio bouwt met ondersteuning van Het Laagland en VIA ZUID, onze belangrijke partner in talentontwikkeling, verder aan hun autobiografische drieluik.

TALENTONTWIKKELING PROFESSIONEEL

STUDIO LAAGLAND

Dit studiproject kende een open inschrijving met twee voorwaarden: verhoud je tot een jong publiek (in leeftijd of in kijkervaring) en zorg dat je plan ook buiten de theaterzaal tot zijn recht komt. *Studio Laagland* stelde bewust geen eisen aan

professionele scholing of discipline om een zo divers mogelijk makers-potentieel aan te kunnen spreken. De behoefte aan een onderzoeksplek bleek groot: Het Laagland ontving meer dan 30 plannen van individuele makers of collectieven, het merendeel net afgestudeerd aan een kunstvakopleiding. Inez Derksen en Lennart Monaster selecteerden zes plannen voor een betaalde pitch. Makers die niet doorgingen, kregen de kans om van een van beide coaches uitgebreide feedback te ontvangen. Voor velen bleek deze uitwisseling al van wezenlijk belang voor de verdere ontwikkeling van hun concept of mogelijke vervolgaanvragen. Uiteindelijk zijn twee sterk uiteenlopende makersduo's geselecteerd voor twee weken studiotijd en coaching: Aniek Oostermeijer & Mees Walter en Tabita Friis Kristensen & Alessio Reedijk.

De theaterdانسsolo *Roest* van Alessio onder regie van Tabita kreeg vervolgens een extra repetitieweek en meerdere toonmomenten. Dat resulteerde in hun artistieke keuze om het materiaal verder door te ontwikkelen voor een volwassen publiek. Aniek en Mees

startten najaar 2019 bij Het Laagland een intensief vervolgtraject op *Studio Laagland* dat resulteert in hun trailervoorstelling *Our Life in Color*. Deze inclusieve seksuele theatrale voorlichting wordt na een grondige testfase met jong publiek vanaf 2021/2022 in samenwerking met VIA ZUID en Podium Bloos (Breda) opgenomen in het scholenaanbod van Het Laagland.

COLLECTIEF ALTER

Theatermaker Mayke Roels (Roermond 1991, Artez 2016) was vanaf haar opleiding op verschillende manieren voor ons gezelschap actief; van artistiek onderzoeker bij *Buren & Bagage* tot regieassistent bij *Expeditie Peter Pan*. Mayke betrok Helène Binder (TAM, 2016) en Ischa den Blanken (Artez 2016) eind 2018 bij *Het Meisje & Het Water* voor locatiefestival *WinterZone*. Het drietal verbond in 2019 hun krachten aan het social arts project *WijkZone#1; Neet van hie*. Daar ontstond de wens om langdurig samen te werken en zo werd Collectief Alter geboren. In 2020 maakt Helène Binder *Het Meisje & De Rode Jas* over opgroeien met een autistische zus. In 2022 is Ischa den Blanken aan de beurt met *De Jongen & De Tropen* over zijn Surinaamse roots.

PEUTERVOORSTELLING: WOOSH!

Op uitnodiging van artistiek festival-leider Ingrid Wolff kon *WOESJ!*, vanwege de internationale potentie omgedoopt tot *WOOSH!*, zich als Proeftuinproject verder ontwikkelen op festival 2Turven Hoog. Theatermakers Karlijn Hamer (Sittard 1989, Toneelschool Amsterdam 2012) en Bram van Helden (Fontys Theater 2011) maakten met Inez Derksen als eindregisseur de eerste Laagland-peutervoorstelling. *WOOSH!* wordt aangeboden vanaf seizoen 2020/2021.

KARLIJN HAMER

HELÈNE BINDER

MAYKE ROELS

ISCHA DEN BLANKEN

BRAM VAN HELDEN

MIJN LEVEN ONDER WATER

Luca Meisters (Maastricht 1996) maakte met Inez Derksen als coach haar afstudeer-voorstelling voor de regieopleiding van Toneelacademie Maastricht. Een coming of age-voorstelling gespeeld door vijf meisjes van 11 en 12 jaar. 'Meisters toont ons hoe broos deze levensfase is, het is letterlijk 'zwemmen'! Hoopvol en met een flinke dosis poëzie krijgen we ten slotte nog een wijze levensles over zelfvertrouwen mee.' (Theaterkrant)

THEATER NA DE DAM:

HET KREEG NOG EEN STAARTJE

Hendrik Kegels (TAM 2018) regisseerde met coaching van Saartje Hoogland (VIA ZUID) een groep van zeven Jong Laaglanders in deze gelegenheidsvoorstelling uitgevoerd op 4 mei in het Dominicanenklooster in Sittard, gebaseerd op interviews met ouderen over kind zijn tijdens de Tweede Wereldoorlog.

TALENTONTWIKKELING KINDEREN EN JONGVOLWASSENEN

JONG LAAGLAND

Theaterwerkplaats Jong Laagland is onze broedplaats voor jong amateurtalent in Sittard-Geleen en regio voor kinderen en jongeren in de leeftijd van 8 tot 20 jaar. Ruim vijftig jongeren namen in 2019/2020 deel aan wekelijkse repetities met een toonmoment rond het voorstellings-thema *Gewoon Held*. In september ging seizoen 2020/2021 van start met een gelijk aantal deelnemers met *Kanonnenvoer* als jaarthema. In december verzorgde Jong Laagland de ontvangst in Sittard van de kerstproductie *Ze hadden hun Schaapjes geteld*.

TLNT-TRAJECT

Voor talent vanaf 14 jaar dat meer dan gemiddeld gemotiveerd is en interesse heeft in theater als toekomstig werkgebied, organiseert Het Laagland in samenwerking met jeugdtheaterschool Lef uit Geleen een toptraject TLNT. Vanaf september 2019 zijn vijf jonge makers/spelers met de laatste editie van dit vierjarige door de gemeente Sittard-Geleen ondersteunde traject gestart.

THEATERONTMOETING

Dit workshopweekend boordevol verdiepende theaterworkshops vond in juni 2019 plaats op locatie van een scouting-verenging in Venlo. Het programma werd samengesteld door Jong Laagland-coördinator Ananda Puijk en Els Roobroek namens Kumulus (Maastricht). 17 jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar lieten zich

inspireren door docent/theatermakers als Arjan Gebraad, Lennart Monaster en Romy Roelofsen. Insteek is om workshops aan te bieden in disciplines die doorgaans niet worden aangeboden op jeugdtheaterscholen. De Theaterontmoeting is bedoeld voor jongeren uit de hele provincie en wordt alternerend in verschillende steden georganiseerd om zo een groter bereik te genereren. Het aantal deelnemers bleef achter bij het gewenste aantal van minimaal 25. De werving van spelers in Noord- en Midden-Limburg blijkt lastiger dan in Zuid-Limburg, daar is ons netwerk toch breder vertakt en zijn er sowieso meer collega's actief die zich richten op theatermaken voor en met jongeren.

6

**VERSLAG
RAAD
VAN
TOEZICHT**

Als Raad van Toezicht hechten wij vanuit onze toezichthoudende rol aan een eigenstandig verslag over 2019 waarin we reflecteren op het afgelopen jaar.

SAMENSTELLING

In 2019 is onze Raad versterkt met de komst van Riza Bahadin als lid met het profiel financiën. De vacature HR/juridisch is in 2019 nog niet opengesteld en zal in de

loop van 2020 worden ingevuld. Bij werving van nieuwe leden wordt naast beschikbare competenties gelet op een diverse samenstelling van de Raad in de zin van man-vrouwverhouding, culturele diversiteit en leeftijdssamenstelling.

Samenstelling Raad van Toezicht inclusief rooster van aftreden en nevenfuncties

ACHTERNAAM	INITIALEN	M/V	GEBORTEJAAR	FUNCTIE	DATUM AANSTELLING	DATUM AFTREDEN	TERMIJN (NEVEN)FUNCTIES
Gubbels	J.H.M.	M	1960	voorzitter	15-04 2016	14-10 2020	1 <u>Directeur Museumplein Limburg</u> lid stuurgroep Vereniging Science Centra lid York Forum
Cremers	D.G.P.	V	1965	vice-voorzitter	10-11 2016	09-05 2021	1 <u>Algemeen directeur Stichting Schippers & Van Gucht</u> Lid RVT Festival Karavaan voorzitter Stichting Nachtgasten Bestuurslid Stichting Via Berlin
Vriesema-Abels	C.R.M.G.	V	1957	lid vertrouwenspersoon	30-10 2017	29-04 2022	1 <u>Teamleider & senior-docent De Nieuwste Pabo</u> Bestuurslid LOPON2
George-Dovermann	A.C.M.	V	1980	lid financiële commissie	20-09 2018	19-03 2023	1 lid ondersteuningsplanraad samenwerkingsverband passend onderwijs Maastricht-Heuvelland
Bahadin	R.	M	1988	lid financiële commissie	01-11 2019	01-05 2024	1 <u>Accountmanager MKB C Rabobank Roermond-Echt</u> lid Juniorkamer JCI Roermond voorzitter JCI-commissie Social Responsibility Cultuurcoach Rabobank Cultuurprogramma

VERGADERFREQUENTIE

RvT en directie zijn in 2019 vijf keer bijeengekomen: vier keer in een reguliere RvT-vergadering (13 maart, 19 juni, 18 september en 10 december 2019) en is er eenmaal een speciale bijeenkomst gewijd aan de voorbereiding van de aanvraag van

Het Laagland voor het nieuwe Kunstenplan 2021-2024 (28 augustus 2019). De reguliere vergaderingen zijn onder meer benut voor de toezichttaken zoals het vaststellen van de jaarrekening 2018 (maart) en de begroting 2020 (september). Daarnaast kende 2019 voor de RvT de volgende drie belangrijke onderwerpen:

1. CODE CULTURAL GOVERNANCE

De nieuwe Code vraagt vooral om meer toelichting op de toepassing van de code dan voorheen. In de vergaderingen is stilgestaan bij de noodzaak van diversiteit binnen de RvT en de voorbeeldfunctie die dit kan hebben voor de verdere organisatie. Ook is gesproken over andere manieren van werven dan via de eigen netwerken en het bij volgende vacatures openbaar werven via sociale media. De wens van de RvT is om in 2020 uit te groeien naar een samenstelling van zes leden inclusief voorzitter zodat de samenstelling van de raad gelet op gender, leeftijd en culturele diversiteit ook werkelijk goed in balans kan zijn. De vacature HR/juridisch zal in 2020 openbaar worden gemaakt. Mochten in een toekomstige vergadering gezien het even aantal leden de stemmen staken, dan geeft de stem van de voorzitter de doorslag. Per 2019 heeft Dorine Cremers het vicevoorzitterschap op zich genomen, deze rol kende onze Raad voorheen niet en is vanuit het oogpunt van continuïteit ingesteld.

Zoals voorgenomen in 2018, heeft er in 2019 voor iedere reguliere vergadering eerst onderling overleg plaatsgevonden zonder aanwezigheid van de directie. Dit is door de leden als prettig en effectief ervaren omdat het ruimte geeft om de vergadering voor te bespreken en ook niet-geagendeerde onderwerpen onderling voor besproken kunnen worden. Deze aanpak wordt in 2020 zeker gecontinueerd.

In december 2019 is vanuit de RvT-gelederen een financiële commissie samengesteld bestaande uit Anke George en Riza Bahadin. Deze afvaardiging neemt met de algemeen directeur de jaarstukken door voordat deze in vergadering worden gebracht.

Voorzitter en algemeen directeur hebben waar nodig buiten de vergadering om overleg gevoerd en afgestemd, dit betrof onder meer de voorbereiding van het overleg met de gemeente Sittard-Geleen inzake structurele financiering 2021-2024. De jaargesprekken 2019 met de individuele directeuren stonden gepland in maart 2020 maar zijn vanwege de aandacht die noodgedwongen uit moest gaan naar de coronamaatregelen in combinatie met het gedwongen op afstand moeten vergaderen tot nader order uitgesteld. Dat geldt ook voor de zelfevaluatie van de RvT die eveneens in maart 2020 gepland stond. In september 2019 heeft het vanwege ziekte uitgestelde jaargesprek 2018 met artistiek directeur Inez Derksen plaatsgevonden.

2. WERVING NIEUWE ACCOUNTANT

Voormalig accountant Piet van Steensel had in maart 2019 bij het opstellen van de jaarrekening 2018 te kennen gegeven dat dit zijn laatste jaarrekening voor Het Laagland was aangezien hij de uitoefening van zijn beroep vanwege zijn leeftijd in 2019 wilde beëindigen. Vanuit de RvT is Anke George aangewezen om voorbereidingen te treffen voor de aanstelling van een opvolger. Uitgangspunt voor de RvT was met het oog op continuïteit om niet opnieuw een eenpitter te selecteren, kennis van specifiek de culturele sector is benoemd als een pré maar niet als must. De selectiecommissie bestond naast Anke George uit algemeen directeur Simone Mager en teamlid Joost Milde (senior financiën). Op basis van deskresearch is een voorselectie van tien mogelijke kantoren gemaakt waarmee telefonisch contact is opgenomen. Op basis van die gesprekken zijn vier bureaus uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek, waarop drie kandidaten een offerte hebben uitge-

bracht. De selectiecommissie heeft vervolgens in de vergadering van maart Audit Service Plus/Haagmans & Seelen Accountancy en Advies voorgedragen als beoogd accountant en de Raad van Toezicht heeft dit advies in de vergadering van juni bekrachtigd met de ondertekening van de opdrachtbevestiging voor de jaarrekening 2019.

3. VOORBEREIDING AANVRAAG PERIODE 2021-2024

Het Laagland heeft zich in 2019 voorbereid op de aanvraag voor de nieuwe OCW-Kunstenplanperiode 2021-2024 en Provinciale tegenvoeter Cultuurplan Instelling 2021-2024.

Aangezien het functioneren van stedelijke cultuur regio's in 2021-2024 meer dan voorheen van belang is, heeft de RvT per brief (april 2019) aangedrongen op een onderhoud met de wethouder cultuur van de gemeente Sittard-Geleen over structurele financiering vanaf 2021. Dit gesprek heeft plaatsgevonden in november met de bevestiging dat er na 2021 weer budgettaire ruimte is voor nieuw cultuurbeleid en dat het in de lijn der verwachting ligt dat er vanaf dat jaar dan ook gemeentelijke structurele subsidie voor Het Laagland wordt gevonden.

In het kader van de voorbereiding voor de aanvraag 2021-2024 heeft de Raad van Toezicht de directie uitgedaagd om voor de aparte sessie in augustus 2019 met *bold statements* voor de komende vier jaar te komen. Deze sessie was nuttig om de gevestigde gang van zaken even goed los te laten en te durven dromen vanuit eigen kracht en visie. Op de reguliere vergaderingen van september en december is de planvorming voor 2021-2024 uiteraard uitgebreid aan de orde geweest waarbij wij als Raad vooral de rol van sparringpartner en adviseur op ons hebben genomen.

INHOUDELIJKE TERUGBLIK 2019

We zijn als Raad van Toezicht zeer verheugd dat Het Laagland erin slaagt om niet alleen haar relevantie als jeugdtheatergezelschap te bestendigen, maar ook in 2019 weer een aantal nieuwe stappen in haar ontwikkeling succesvol heeft doorgezet. Hierbij mogen vooral *Studio Laagland*, de peutersvoorstelling en succesvolle samenwerkingen zoals *Vreemde Eend* niet ongenoemd blijven. De signatuur van de artistiek directeur is hier duidelijk in te herkennen. De artistieke ambitie is onder de zakelijke leiding van de algemeen directeur mogelijk gemaakt door een gezonde en gedragen bedrijfsvoering die voldoende aandacht heeft voor behoud van de sterke financiële basis.

Het Laagland staat er goed voor; artistiek vernieuwend, financieel gezond en met een krachtig en betekenisvol beeld over de eigen rol binnen het regionale én nationale culturele veld. Vanuit dat gegeven hebben we als Raad van Toezicht vertrouwen in de

toekomst en in de positieve uitkomst van de aanvraag voor de nieuwe kunstenplanperiode 2021-2024.

Op dit moment is het voor Het Laagland vanwege de COVID-19 pandemie tijdelijk niet mogelijk haar publiek live in de zaal of het klaslokaal te bereiken. Gezien de natuur van het gezelschap zijn we als Raad echter overtuigd dat er alles aan wordt gedaan om de draad zo snel mogelijk weer op te pakken en waar nodig aan te passen aan en in te spelen op kansen om het publiek mee te nemen in 'het nieuwe normaal'. Er wordt hard gewerkt om de financiële impact van COVID-19 te minimaliseren zodat continuïteit geen vraagstuk wordt. Als Raad constateren we dat Het Laagland de afgelopen jaren haar activiteitsniveau heeft behaald en daarnaast de eigen algemene reserve heeft kunnen uitbouwen zodat het gezelschap in deze barre tijden tenminste over een gezond weerstandsvermogen beschikt. Naast een gezonde bedrijfsvoering, is deze positie ook te danken aan de partners, het Ministerie van OCW en de Provincie Limburg voorop. In algemene zin spreken we als Raad de hoop uit, dat we er 'met z'n allen in Nederland' in slagen ons brede cultuurlandschap door deze moeilijke tijd te loodsen en dat het bericht over 2020 niet uitsluitend door dit virus en haar onmiskenbare gevolgen zal worden beïnvloed.

Bij al het bovenstaande prijst de Raad zich gelukkig met een zeer gecommitteerde directie alsook het team van zeer actieve en enthousiaste medewerkers. Zij zijn immers degenen die de missie en visie continu vertalen naar de praktijk van alledag. Dat doen ze in onze optiek uitstekend en daarvoor onze oprechte dank.

Sittard-Geleen, 30 mei 2020

Hans Gubbels,
Voorzitter Raad van Toezicht

30 MEI 2020

Rapport inzake de jaarrekening

2019

van

Stichting Het Laagland

Postbus 133

6130 AC Sittard

Aan de Raad van Toezicht van
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130 AC SITTARD

Sittard, mei 2020

Geachte Raad,

OPDRACHT

Ingevolge uw opdracht hebben wij de jaarrekening over 2019 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd. Bij deze jaarrekening is een goedkeurende controleverklaring afgegeven, opgenomen onder de overige gegevens.

27 MEI 2020

Inhoudsopgave

1. Jaarrekening	4
Balans per 31 december 2019	5
Functionele exploitatierekening over 2019	7
Kasstroomoverzicht	9
2. Toelichting op de jaarrekening	10
1. Grondslagen van waardering en resultaatbepaling	11
2. Toelichting op de balans 2019	13
3. Toelichting op de functionele exploitatierekening	16
4. Specificaties lonen en fte's	22
3. Overige gegevens	23
Prestatieoverzicht	24
Controleverklaring	25
Ondertekening directie en Raad van Toezicht	30

27 MEI 2020

1. Jaarrekening

27 MEI 2020

BALANS PER 31 DECEMBER 2019

ACTIVA		<u>2019</u>	<u>2018</u>
		€	€
VASTE ACTIVA			
<u>Materiële vaste activa</u>			
Verbouwing		3.759	4.537
Inventaris en inrichting		0	1.396
Andere vaste bedrijfsmiddelen		4.192	10.379
		<u>7.951</u>	<u>16.312</u>
VLOTTENDE ACTIVA			
<u>Vorderingen</u>			
Op debiteuren	49.101		36.952
Belastingen en premies sociale verzekeringen	17.150		32.313
Overlopende activa	13.774		34.559
		<u>80.025</u>	<u>103.824</u>
<u>Liquide middelen</u>			
		<u>477.765</u>	<u>661.976</u>
		<u>557.790</u>	<u>765.800</u>
		<u>565.741</u>	<u>782.112</u>

27 MEI 2020

PASSIVA	<u>2019</u>	<u>2018</u>
	€	€
EIGEN VERMOGEN		
Algemene reserve	173.745	100.482
Bestemmingsfonds restant subsidie OCW 2013-2016	0	30.888
Bestemmingsfonds OCW	0	29.250
Egalisatiereserve Provincie Limburg	0	65.828
Bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	<u>130.000</u>	<u>0</u>
	<u>303.745</u>	<u>226.448</u>
KORTLOPENDE SCHULDEN (Ten hoogste 1 jaar)		
Schulden aan leveranciers	66.741	119.530
Belastingen en premies sociale verzekeringen	30.414	51.610
Subsidieverstrekkers	0	194.909
Overlopende passiva	<u>164.840</u>	<u>189.615</u>
	<u>261.996</u>	<u>555.664</u>
	<u>565.741</u>	<u>782.112</u>

27 MEI 2020

FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING OVER 2019

BATEN	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
<u>Eigen inkomsten</u>			
1. Publieksinkomsten binnenland (2+3+4+5)	147.412	137.168	149.025
2. Recette	37.698	64.918	34.905
3. Uitkoop	105.450	72.250	109.660
4. Partage	3.900	0	3.900
5. Overige publieksinkomsten	364	0	560
6. Publieksinkomsten buitenland	34.120	17.465	36.887
7. Totale publieksinkomsten (1+6)	181.532	154.633	185.912
8. Sponsorinkomsten	0	10.000	0
9. Vergoedingen coproducent	110.758	61.767	89.600
10. Overige directe inkomsten	51.044	28.383	27.232
11. Totaal overige directe inkomsten (8+9+10)	161.802	100.150	116.832
12. Totaal directe inkomsten (7+11)	343.334	254.783	302.744
13. Indirecte inkomsten	15.763	9.355	27.469
14. Private middelen – particulieren/vriendenverenigingen	0	0	0
15. Private middelen – bedrijven	0	0	0
16. Private middelen – private fondsen	2.000	41.900	23.840
17. Private middelen – goede doelenloterijen	0	0	0
18. Totale bijdragen uit private middelen (14+15+16+17)	2.000	41.900	23.840
19. Totaal eigen inkomsten (12+13+18)	361.097	306.038	354.053
20. Baten in natura	0	0	0
<u>Subsidies</u>			
21. Totaal structureel OCW	740.695	704.747	721.222
22. Totaal structureel Provincie	359.818	345.000	351.900
23. Totaal structureel Gemeente	0	0	0
24. Totaal structureel publieke subsidie overig	0	0	0
25. Totaal structurele subsidies (21+22+23+24)	1.100.513	1.049.747	1.073.122
26. Incidentele publieke subsidies	21.400	54.545	39.536
27. Totaal subsidies (25+26)	1.121.913	1.104.292	1.112.658
Totale baten (19+20+27)	1.483.010	1.410.330	1.466.711

27 MEI 2020

LASTEN	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
<u>Beheerlasten</u>			
1. Beheerlasten materieel	172.285	172.406	191.493
2. Beheerlasten personeel	207.534	211.564	205.362
3. Totale beheerlasten (1+2)	<u>379.819</u>	<u>383.970</u>	<u>396.855</u>
<u>Activiteitenlasten</u>			
4. Activiteitenlasten materieel	200.590	162.194	218.996
5. Activiteitenlasten personeel	824.400	897.414	809.637
6. Totale activiteitenlasten (4+5)	<u>1.024.990</u>	<u>1.059.608</u>	<u>1.028.633</u>
Totale lasten (3+6)	<u>-1.404.809</u>	<u>-1.443.578</u>	<u>-1.425.488</u>
SALDO UIT GEWONE BEDRIJFSUITOEFENING	78.201	-33.248	41.223
Saldo rentebaten en -lasten	-904	-750	-1.102
EXPLOITATIERESULTAAT	<u>77.297</u>	<u>-33.998</u>	<u>40.121</u>

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

Voor waarmerking:

KASSTROOMOVERZICHT

KASSTROOMOVERZICHT	<u>2019</u>	<u>2018</u>
	€	€
<u>I. Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Exploitatieresultaat	77.297	40.121
Afschrijvingen materiële vaste activa	8.361	9.602
Bruto kasstroom uit operationele activiteiten	<u>85.658</u>	<u>49.723</u>
Mutatie vorderingen	23.799	-18.239
Mutatie kortlopende schulden	-293.668	315.541
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>-184.211</u>	<u>347.025</u>
<u>II. Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Investerings in materiële vaste activa	0	0
Desinvesteringen materiële vaste activa	0	0
Kasstroom uit investeringsactiviteiten	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Mutatie liquide middelen I + II</u>	<u>-184.211</u>	<u>347.025</u>
	<u>2019</u>	<u>2018</u>
	€	€
Liquide middelen einde boekjaar	477.765	661.976
Liquide middelen begin boekjaar	-661.975	-314.951
Mutatie liquide middelen	<u>-184.211</u>	<u>347.025</u>

27 MEI 2020

Voor waarmarkingsdoeleinden

Voor waarmarkering:

2. Toelichting op de jaarrekening

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

1. GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

1.1 DOEL

De stichting heeft ten doel:

Het mogelijk maken van theaterproducties voornamelijk gericht op jeugd en jongeren, alsmede het artistieke werk te onderwijzen, te ontwikkelen, te publiceren, doen vertonen of ten gehore brengen en al hetgeen daarmee verband houdt en/of daartoe bevorderlijk kan zijn.

De stichting beoogt niet het maken van winst.

1.2 GRONDSLAGEN VAN WAARDERING EN RESULTAATBEPALING

In hoofdlijnen worden de volgende grondslagen gehanteerd:

Algemeen

- de jaarrekening is opgesteld overeenkomstig RJ 640;
- tenzij anders vermeld zijn alle activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden;
- de in de kolom begroting 2019 opgenomen cijfers uit de exploitatierekening betreffen de begroting 2019 zoals goedgekeurd door de Raad van Toezicht en ingediend bij het Ministerie van OCW en de Provincie Limburg.

Continuïteitsveronderstelling

De gehanteerde grondslagen voor waardering en resultaatbepaling zijn gebaseerd op de continuïteitsveronderstelling. De maatregelen ter beperking van de verspreiding van het coronavirus heeft echter ook invloed op de werking en de financiële positie van Het Laagland. De geplande voorstellingen zijn in opvolging van de maatregelen van de regering geannuleerd tot 1 juni 2020, repetities en voorbereidingen zijn stilgelegd en de kantoren zijn gesloten. Vanaf 1 juni mogen podia vermoedelijk weer open voor maximaal 30 mensen inclusief werknemers, vanaf 1 juli kan dat wellicht worden opgevoerd naar maximaal 100 bezoekers en medewerkers. Dit alles echter in de zaal en op het podium met 1,5 meter afstand wat maakt dat het volstrekt onduidelijk is of podia hier werkelijk voor open zullen gaan omdat dit financieel zeer onaantrekkelijk is. Het Laagland heeft in de periode mei t/m juni buiten de klassenvoorstelling voor het voortgezet onderwijs en een aantal lokale/regionale activiteiten zoals presentaties van Jong Laagland en de Theaterontmoeting geen reguliere tournees gepland staan. De locatievoorstelling Cinema Royal is vanwege het niet doorgaan van de festivaleditie in zomer 2020, verplaatst naar de editie van 2021. Grote vraag is of het theaterseizoen 2020/2021 in september van start kan gaan en wat dit impliceert voor de geplande theatertournees van Vreemde Eend, Zuiderleech, de peutervoorstelling WOOSH! en de 2e ronde van de klassenvoorstelling App je even voor mij?

De directie houdt rekening met de mogelijkheid dat deze voorgenomen activiteiten geen of in een aangepaste vorm doorgang kunnen vinden. Met het oog op een gezonde bedrijfsvoering en fair practice worden gemaakte afspraken zoveel mogelijk nagekomen en worden er tijdelijk geen nieuwe verplichtingen aangegaan. Er blijven echter in de huidige situatie ernstige onzekerheden bestaan. Indien nodig zal de directie ingrijpen in het activiteitenprogramma om de continuïteit van het bedrijf te garanderen. Het Laagland volgt de ontwikkelingen in de sector op de voet en laat zich voor landelijke overleg vertegenwoordigen door branchevereniging NAPK. Naast een goede monitoring van de gevolgen wordt de continuïteit van ons gezelschap ook door een aantal overheden ondersteund. Zowel het ministerie van OCW als de Provincie Limburg honoreren de subsidieafspraken voor 2020 en laten de overeengekomen prestatie-eisen vervallen. Het Laagland heeft reeds een voorschot ontvangen vanuit de NOW-regeling, in totaal wordt er maximaal € 30.000 toegekend. OCW heeft 190 miljoen extra ter beschikking gesteld voor extra ondersteuning van BIS en NAPK. Op dit moment is nog niet duidelijk op basis van welke grondslag dit bedrag zal worden toegekend aan individuele organisaties.

27 MEI 2020

Waarderingsgrondslagen voor de balans

- materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen historische verkrijgingsprijs, verminderd met de toegepaste afschrijvingen;
- materiële vaste activa worden afgeschreven met een vast percentage van de verkrijgingsprijs, gebaseerd op de geraamde economische levensduur, tenzij een onvoorziene daling van de bedrijfswaarde aanleiding geeft tot extra afschrijvingen;
- vorderingen op debiteuren zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde, rekening houdend met een volgens de statische methode bepaalde voorziening voor oninbaarheid;

Waarderingsgrondslagen voor de resultaatsbepaling

- als omzet wordt verantwoord de opbrengst van de verkochte en geleverde goederen en diensten en de op het boekjaar betrekking hebbende subsidies;
- met uitzondering van de voorbereidings- en de repetitiekosten worden de productiekosten ten laste van het boekjaar gebracht waarin voorstellingen worden gespeeld;
- de overige kosten worden ten laste van het resultaat gebracht in de periode waarin de daarmee verband houdende opbrengsten in aanmerking worden genomen;

27 MEI 2020

2. TOELICHTING OP DE BALANS 2019

2.1 MATERIËLE VASTE ACTIVA	Verbouwing	Inventaris en inrichting	Andere vaste bedrijfs- middelen
Boekwaarde per 1 januari	4.537	1.396	10.379
Afschrijvingen (10-20%)	-778	-1.396	-6.187
Boekwaarde per 31 december	<u>3.759</u>	<u>0</u>	<u>4.192</u>
Totale aanschafwaarde	7.778	10.452	127.625
Cumulatieve afschrijvingen	-4.019	-10.452	-123.431
Boekwaarde per 31 december	<u>3.759</u>	<u>0</u>	<u>4.194</u>
		<u>2019</u>	<u>2018</u>
		€	€
Boekwaarde per 1 januari		16.312	25.914
Afschrijvingen (10-20%)		-8.361	-9.602
Boekwaarde per 31 december		<u>7.951</u>	<u>16.312</u>
Totale aanschafwaarde		145.855	145.851
Cumulatieve afschrijvingen		-137.902	-129.539
Boekwaarde per 31 december		<u>7.953</u>	<u>16.312</u>
2.2 DEBITEUREN			
Saldo uitstaande debiteuren		49.101	36.952
Voorziening dubieuze debiteuren		0	0
		<u>49.101</u>	<u>36.952</u>
2.3 VORDERINGEN BELASTINGEN EN PREMIËS SOCIALE VERZEKERINGEN			
Omzetbelasting		<u>17.150</u>	<u>32.313</u>
2.4 OVERLOPENDE ACTIVA			
Huur		0	11.625
Te ontvangen inzake producties		800	11.255
Te vorderen Zomerzone		5.803	5.803
Waarborgsommen		2.983	2.783
Vooruitbetaalde kosten		3.461	2.212
Ziekengeld		0	554
Kruisposten		727	25
Productiekosten		0	0
Diversen		0	302
		<u>13.774</u>	<u>34.559</u>

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

Voor waarmerking:

	2019	2018
	€	€
2.5 LIQUIDE MIDDELEN		
Kas	400	1.278
Banken r.c.	87.314	220.630
Bank, zakelijke spaarrekening	390.051	440.068
	<u>477.765</u>	<u>661.976</u>
2.6 ALGEMENE RESERVE		
Stand per 1 januari	100.482	89.715
Exploitatiesaldo boekjaar	77.297	40.121
Naar bestemmingsfonds OCW inzake resultaat boekjaar	0	-19.728
Naar egalisereserve Provincie Limburg inzake resultaat boekjaar	0	-9.626
Naar bestemmingsreserve locatieprojecten & maatschappelijke werking	-130.000	0
Van bestemmingsfonds restant OCW 2013-2016 inzake vervallen regeling	30.888	0
Van bestemmingsfonds OCW inzake vervallen regeling	29.250	0
Van egalisereserve Provincie Limburg OCW inzake vervallen regeling	65.828	0
Stand per 31 december	<u>173.745</u>	<u>100.482</u>
2.7 BESTEMMINGSFONDS RESTANT SUBSIDIE OCW 2013-2016		
Stand per 1 januari	30.888	30.888
Van bestemmingsfonds OCW	0	0
Naar algemene reserve	-30.888	0
	<u>0</u>	<u>30.888</u>
2.8 BESTEMMINGSFONDS OCW		
Stand per 1 januari	29.250	9.522
Naar bestemmingsfonds restant subsidie 2013-2016	0	0
Van algemene reserve inzake resultaat boekjaar	0	19.728
Naar algemene reserve	-29.250	0
	<u>0</u>	<u>29.250</u>
2.9 EGALISATIERESERVE PROVINCIE LIMBURG		
Stand per 1 januari	65.828	56.202
Van algemene reserve inzake resultaat boekjaar	0	9.626
Naar algemene reserve	-65.828	0
	<u>0</u>	<u>65.828</u>
2.10 BESTEMMINGSRERVE LOCATIEPROJECTEN & MAATSCHAPPELIJKE WERKING		
Stand per 1 januari	0	0
Mutatie huidig boekjaar	130.000	0
	<u>130.000</u>	<u>0</u>

27 MEI 2020

	2019	2018
	€	€
2.11 SCHULDEN BELASTINGEN EN PREMIES SOCIALE VERZEKERINGEN		
Loonbelasting en gerelateerde heffingen	28.246	50.930
Pensioenpremies	2.168	680
	<u>30.414</u>	<u>51.610</u>
2.12 SUBSIDIEVERSTREKKERS		
Betreft:		
Provincie Limburg vooruit ontvangen CuNo 2019	0	179.909
Provincie Limburg vooruit ontvangen projectsubsidie 2019	0	15.000
	<u>0</u>	<u>194.909</u>
2.13 OVERLOPENDE PASSIVA		
Vooruit ontvangen bijdragen	32.355	57.433
Onverschuldigd ontvangen	25.866	25.866
Reservering voor vakantiegeld	24.311	24.000
Reservering niet-gebruikte vakantiedagen	10.000	0
Te betalen kosten	64.309	64.027
Accountantskosten	8.000	7.500
Vooruit ontvangen inzake personeelskosten	0	0
Te betalen netto lonen	0	789
Herinrichting decoropslag	0	10.000
	<u>164.840</u>	<u>189.615</u>

2.14 NIET IN DE BALANS OPGENOMEN RECHTEN EN VERPLICHTINGEN

Over de kunstenplanperiode 2017-2020 is door het Ministerie van OCW een subsidie toegekend van € 2.374.608 te verhogen met de arbeidskosten- en prijsontwikkeling. Het Ministerie van OCW heeft besloten in de jaren 2018 tot en met 2020 jaarlijks € 100.000 te investeren in cultuureducatie en talentontwikkeling voor jeugdtheater.

Door de Provincie Limburg is over genoemde kunstenplanperiode een subsidie toegekend van maximaal € 1.380.000.

De ruimte binnen de schouwburg wordt gehuurd van de gemeente Sittard-Geleen. De huurprijs bedraagt vanaf 2019 circa € 46.000 per jaar en wordt jaarlijks geïndexeerd. Tevens worden een eengezinswoning en twee opslagruimtes gehuurd, de gezamenlijke huurprijs is circa € 23.000 per jaar.

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

3. TOELICHTING OP DE FUNCTIONELE EXPLOITATIEREKENING

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
3.1 OVERIGE DIRECTE INKOMSTEN			
Workshops en deelnemersbijdragen	43.825	28.383	27.232
Onkostenbijdragen internationale afnemers	7.219	0	0
	<u>51.044</u>	<u>28.383</u>	<u>27.232</u>
3.2 INDIRECTE INKOMSTEN			
Overige opbrengsten	<u>15.673</u>	<u>9.355</u>	<u>27.469</u>
3.3 PRIVATE MIDDELEN / PRIVATE FONDSSEN			
Stichting Theater na de Dam	<u>2.000</u>		
3.4 INCIDENTELE PUBLIEKE SUBSIDIES			
Overige subsidies/bijdragen uit publieke middelen	<u>21.400</u>	<u>54.545</u>	<u>39.536</u>
Waarvan			
Provincie Limburg Theaterontmoeting	15.000		
Gemeente Sittard TLNT	6.400		
	<u>21.400</u>		

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

Voor waarmerking:

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
3.5 BEHEERSLASTEN PERSONEEL			
<u>Vast contract</u>			
<u>Personeelslasten per onderdeel</u>			
Directie (1,0/1,0/1,0 FTE)	95.068	95.024	93.909
Financiële administratie (1,2/1,2/1,2 FTE)	62.661	72.757	66.662
Secretariaat (0,78/0,78/0,78 FTE)	39.180	38.783	37.096
	<u>196.909</u>	<u>206.564</u>	<u>197.667</u>
<u>Overige Personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfskosten	3.961	3.250	2.958
Scholing	1.114	1.500	3.125
Overige	550	250	1.612
	<u>5.625</u>	<u>5.000</u>	<u>7.695</u>
<u>Niet-opgenomen verlof</u>	<u>5.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal vast contract	<u>207.534</u>	<u>211.564</u>	<u>205.362</u>

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
3.6 BEHEERSLASTEN MATERIEEL			
<u>Huisvesting</u>			
Huur inclusief energie	46.698	46.195	46.111
Huur / energie appartementen	12.093	12.500	12.015
Huur werkplaats inclusief energie	11.713	12.600	11.363
Onderhoud, schoonmaak en techniek	3.110	6.000	23.200
Overige huisvestingskosten	7.878	3.000	8.772
	<u>81.492</u>	<u>80.295</u>	<u>101.461</u>
<u>Kantoor- en algemene kosten</u>			
Communicatiekosten	4.984	6.250	3.512
Verzekeringen	8.348	9.000	7.873
Accountantskosten en administratieve ondersteuning	14.190	15.000	14.725
Abonnementen en contributies	9.901	8.800	9.584
Representatiekosten	4.391	3.000	4.674
Automatiseringskosten	5.413	2.000	9.839
Vergader- en bestuurskosten	1.377	1000	1.313
Diverse kantoorkosten	400	0	680
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	0	0	0
Kantoorbenodigdheden	4.266	6.000	4.367
Advieskosten	0	1.000	337
Kantinekosten	502	1.200	581
Overig	0	500	0
	<u>53.771</u>	<u>53.750</u>	<u>57.485</u>
<u>Algemene publiciteit</u>	<u>28.661</u>	<u>30.000</u>	<u>22.945</u>
<u>Afschrijvingskosten</u>	<u>8.361</u>	<u>8.361</u>	<u>9.602</u>
Totaal	<u>172.285</u>	<u>172.406</u>	<u>191.493</u>

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
3.7 ACTIVITEITENLASTEN PERSONEEL			
<u>Vast contract</u>			
<u>Artistieke leiding</u>			
- vast personeel (1,0/1,0/1,0 FTE)	88.652	88.538	84.352
- ziekengeld	0	0	-38.586
	<u>88.652</u>	<u>88.538</u>	<u>45.766</u>
<u>Uitvoerend personeel</u>			
Inspiciënten/technici			
vast personeel (0,0/0,0/0,0 FTE)	0	0	0
	<u>0</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Overig personeel</u>			
vast personeel (3,09/2,4/2,22 FTE)	164.957	122.238	120.614
	<u>164.957</u>	<u>122.238</u>	<u>120.614</u>
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	5.780	5.000	7.749
Séjours	42	0	209
Scholing	2.257	2000	2.368
Overige	2.309	2500	7
	<u>10.387</u>	<u>9.500</u>	<u>10.333</u>
	<u>5.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
<u>Niet-opgenomen verlof</u>			
	<u>5.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
	<u>5.000</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Totaal vast contract	<u>268.996</u>	<u>220.276</u>	<u>176.713</u>

27 MEI 2020

Voor waarmarkingsdoeleinden

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
<u>Tijdelijk contract</u>			
<u>Artistieke leiding tijdelijk</u>			
<i>tijdelijk personeel (0,17/1,0/0,25 FTE)</i>	11.322	67.804	16.857
<u>Artistiek kader tijdelijk (regisseurs, dramaturgen, etc.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (0,1/0,16/0,54 FTE)</i>	4.362	9.568	14.747
<u>Uitvoerend personeel tijdelijk (acteurs, technici, et.)</u>			
<i>tijdelijk personeel (3,30/4,34/3,59 FTE)</i>	212.905	266.714	228.121
<u>Overige personeel (tijdelijk)</u>			
<i>marketing productieleiding (0,94/1,6/1,21 FTE)</i>	50.418	83.074	68.641
<i>stagiaires (1,5/2,99/1,43 FTE)</i>	5.843	11.000	5.478
	56.261	94.074	74.119
<u>Overige personeelslasten</u>			
Reis- en verblijfkosten	5.780	5.000	7.749
Séjours	42	0	209
Scholing	2.257	2.000	2.368
Overige	2.309	2.500	7
	10.387	9.500	10.333
Totaal tijdelijk contract	295.238	447.660	344.177
<u>Inhuur</u>			
Regisseurs, choreografen, artistieke medewerkers	105.183	109.825	119.684
Uitvoerend personeel/inspiciënten/technici	91.483	41.039	89.923
Overig personeel	63.500	78.614	79.140
	260.166	229.478	288.747
Totaal	824.400	897.414	809.637

27 MEI 2020

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
3.8 ACTIVITEITENLASTEN MATERIEEL			
<u>Vorbereiding</u>			
Overige voorbereidingskosten	51.461	50.270	61.358
<u>Uitvoering</u>			
Overige uitvoeringskosten	112.708	80.091	114.079
Auteursrechten	5.389	0	390
	<u>118.097</u>	<u>80.091</u>	<u>114.469</u>
<u>Specifieke publiciteit</u>			
Publiciteit producties/voorstellingen	<u>31.032</u>	<u>31.833</u>	<u>43.169</u>
Totaal	<u>200.590</u>	<u>162.194</u>	<u>218.996</u>
3.9 SALDO RENTEBATEN EN –LASTEN			
Bankrente, baten	0	0	0
Bankrente en -kosten	-904	-750	-1.102
	<u>-904</u>	<u>-750</u>	<u>-1.102</u>

27 MEI 2020

Voor waarmerkingsdoeleinden

4. SPECIFICATIES LONEN EN FTE'S

	Realisatie 2019 €	Begroting 2019 €	Realisatie 2018 €
4.1 OVERZICHT LONEN EN SALARISSEN			
Lonen en salarissen	555.517	641.625	519.700
Sociale lasten	121.640	145.435	119.840
Pensioenlasten	58.211	68.440	58.349
	<u>735.368</u>	<u>855.500</u>	<u>697.889</u>

	Huidig boekjaar € fte		Begroting € fte		Vorig boekjaar € fte	
4.2 PERSONEEL EN VRIJWILLIGERS						
<i>Specificatie personeelslasten</i>						
1. Waarvan vast contract	450.517	7,07	417.340	6,30	364.046	6,43
2. Waarvan tijdelijk contract	284.851	6,01	438.160	10,09	333.843	7,02
3. Waarvan inhuur	260.166		229.478		288.747	
4. Personeelslasten totaal (1+2+3)	995.534	13,08	1.084.978	16,39	986.636	13,45
Vrijwilligers	Aantal		Aantal		Aantal	
5. Vrijwilligers: fte	0,63		0,45		0,49	
6. Vrijwilligers: Personen	14		8		7	

4.3 GEGEVENS WNT

Naam	S. Mager	I.M. Zuijderland-Derksen
Functie	Algemeen directeur/bestuurder	Artistiek directeur/bestuurder
Duur dienstverband	Januari t/m december	Januari t/m december
Omvang dienstverband in fte	1	1
Gewezen topfunctionaris	Nee	Nee
Echte of fictieve dienstbetrekking	Echte	Echte
Individueel WNT-maximum	€ 194.000	€ 194.000
Beloning	€ 72.948	€ 67.376
Belastbare onkostenvergoedingen	€ 0	€ 0
Beloning betaalbaar op termijn	€ 8.686	€ 7.901
Totale bezoldiging	<u>81.634</u>	<u>€ 75.276</u>

De leden van de Raad van Toezicht verrichten hun werkzaamheden onbezoldigd.

27 MEI 2020

3. Overige gegevens

27 MEI 2020

PRESTATIEOVERZICHT

	Realisatie 2019	Begroting 2019	Realisatie 2018
PRODUCTIES	Aantal	Aantal	Aantal
1. Nieuwe eigen producties	1	1	3
2. Nieuwe co-producties	6	4	5
3. Reprise eigen productie	4	3	5
4. Reprise co-productie	2	1	1
5. Totaal producties	13	9	14
6. Producties grote zaal	2	0	0
7. Producties midden en kleine zaal	11	9	14

VOORSTELLINGEN	Aantal voorst.	Aantal bezoekers	Aantal voorst.	Aantal bezoekers	Aantal voorst.	Aantal bezoekers
<i>Reguliere voorstellingen</i>						
8. Standplaats	20	1.601	8	1.950	50	3.215
9. Buiten standplaats	54	9.207	45	10.295	36	4.234
10. Buitenland	7	1.252	8	1.335	7	1.299
11. Reguliere voorstellingen totaal	81	12.060	61	13.580	93	8.748
<i>Schoolgebonden voorstellingen</i>						
12. Schoolgebonden PO	94	13.862	88	12.135	86	15.625
13. Schoolgebonden VO	72	2.139	106	3.150	155	4.817
14. Schoolgebonden MBO, HO	1	76	0	0	4	228
15. Schoolgebonden voorstellingen totaal	167	16.077	194	15.285	245	20.670
16. Totaal voorstellingen en bezoeken	248	28.137	255	28.865	338	29.418

Specificatie bezoeken totaal

17. Gratis bezoeken	2.020	2.598	2.690
18. Betaalde bezoeken	26.117	26.267	26.728

Overige bezoeken

19. Bezoeken website totaal	20.012	25.000	19.546
20. Aantal unieke bezoekers website	14.854	17.500	15.736

OVERIGE ACTIVITEITEN	Activi- teiten	Deel- nemers	Activi- teiten	Deel- nemers	Activi- teiten	Deel- nemers
21. Schoolgebonden activiteiten	34	1.340	24	400	58	1.563
22. Openbare activiteiten	250	3.528	188	2.200	188	2.799
23. Totaal overige activiteiten	284	4.868	212	2.600	246	4.362

27 MEI 2020

Aan: Raad van Toezicht
Stichting Het Laagland
Postbus 133
6130AC Sittard

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant
Afgegeven ten behoeve van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

A. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2019

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2019 van Stichting Het Laagland te Sittard gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Het Laagland op 31 december 2019 en van het resultaat over 2019 in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020);
- zijn de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2019 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.
- Heeft het coronavirus ook invloed op Stichting Het Laagland. Op pagina 5 van de toelichting op de jaarrekening is door het bestuur toegelicht wat de impact van het virus op Stichting Het Laagland reeds is geweest en met wat voor impact zij verder nog rekening houdt. Ook is toegelicht welke maatregelen het bestuur al genomen heeft en welke maatregelen zij voornemens is nog te nemen, waarbij ook is aangegeven van welke door de regering beschikbaar gestelde faciliteiten zij verwacht gebruik te maken. Uit de toelichting blijkt ook dat er nog steeds grote onzekerheden blijven bestaan. Het bestuur geeft daarbij aan dat er sprake van een ernstige onzekerheid met betrekking tot de continuïteit van de onderneming. Wij hebben de uiteenzetting van de situatie en de hierbij behorende onzekerheden beoordeeld en zijn van mening dat dit gegeven de situatie een adequate toelichting is. Doordat er onzekerheid is over wat de uiteindelijke economische impact van het Coronavirus zal zijn, spreekt er ook veel onzekerheid uit deze toelichting.

27 MEI 2020

Verlengde Velmolen 8 | 5406 NT Uden | T +31 (0)413 33 46 36
Rijksweg Noord 45 | 6162 AB Geleen | T+31 (0)46 423 54 54
www.auditserviceplus.nl | info@auditserviceplus.nl

KvK nr. 51 36 89 94 | IBAN NL31 RABO 0158 5207 77 | BIC RABONL2U Voor waarmerkingsdoeleinden
BTW nr. NL8232.47.909.B01

Op grond van de door ons uitgevoerde werkzaamheden en de verkregen controle-informatie zijn wij van mening dat, rekening houdend met de onzekerheden die er op het moment van afgifte van deze controleverklaring zijn, de Stichting de situatie in haar jaarrekening goed toelicht en haar jaarrekening terecht opmaakt op basis van continuïteit in lijn met het verslaggevingsstelsel. Rekening houdend met deze situatie hebben wij - in lijn met de controlestandaarden - een goedkeurend oordeel over de jaarrekening verstrekt in deze controleverklaring.

De jaarrekening bestaat uit:

1. de balans per 31 december 2019;
2. de staat van baten en lasten over 2019; en
3. de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020 en het controleprotocol Wet Normering Topinkomens 2019.

Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Het Laagland zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA). Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub j Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Geen controlewerkzaamheden verricht ten aanzien van de klassenindeling bezoldigingsmaximum 2015/2014

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2019 hebben wij het bezoldigingsmaximum WNT 2015/2014 zoals bepaald en verantwoord door Stichting Het Laagland als uitgangspunt gehanteerd voor onze controle en hebben wij geen werkzaamheden verricht op de totstandkoming van dit bezoldigingsmaximum 2015/2014.

B. Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie, die bestaat uit:

- het bestuursverslag;
- de overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020 is vereist.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de controle of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in het Accountantsprotocol cultuursubsidies Instellingen 2017-2020 en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

C. Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de Raad van Toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020. Het bestuur is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in de subsidiebeschikking en het Handboek verantwoording cultuursubsidies Instellingen subsidieperiode 2017-2020.

In dit kader is het bestuur tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de instelling in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de instelling te liquideren of de activiteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De Raad van Toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de instelling.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Verder zijn wij van oordeel dat is voldaan aan de geldende voorwaarden en verplichtingen zoals opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking van de Provincie Limburg van 15 december 2016, kenmerk 2016/102047 en het controleprotocol eindverantwoording subsidies Provincie Limburg 2017.

Geleen, 27 mei 2020

Hoogachtend,
Audit Service Plus B.V.

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'D.J.H.L. Daemen', written over a horizontal line.

drs. D.J.H.L. Daemen RA

27 MEI 2020

Bijlage

Bijlage bij de controleverklaring:

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Accountantsprotocol cultuursubsidies instellingen 2017-2020, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dan wel het niet rechtmatig tot stand komen van baten en lasten alsmede de balansmutaties, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de instelling haar activiteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle- informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een instelling haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Wij communiceren met de Raad van Toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

ONDERTEKENING DIRECTIE EN RAAD VAN TOEZICHT

27 MEI 2020